

Visio Onderwijs

Deel 2

Schoolgids 2023-2024 "Onderwijs van Visio"

Visio

Inhoud

Inleiding	4
1. Onze ambitie en visie op leren	4
1.1 Ons motto	4
1.2 Onze ambitie	4
1.3 Onze visie op leren	5
2. De afdelingen van Visio Onderwijs	5
2.1 Speciaal onderwijs (so en so-(e)mb)	5
2.1.1 Uitstroomprofielen, doelgroepen en leerroutes	5
2.1.2 Leerlijnen	7
2.1.3 Leerstofaanbod	7
2.1.4 Schooladvies in groep 7/8	7
2.2 Voortgezet speciaal onderwijs (vso en vso-(e)mb)	8
2.2.1 Uitstroomprofiel vervolgonderwijs	9
2.2.2 Uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht beschut werk/arbeid	10
2.2.3 Uitstroomprofiel dagbesteding	10
2.2.4 Loopbaanonderzoek (assessment)	11
2.2.5 Stage (werkervaringstrajecten)	11
2.2.6 Leerstofaanbod	12
2.2.7 Leren op afstand	12
2.2.8 Schoolkamp vso	13
2.3 Ambulante onderwijskundige begeleiding (aob)	13
2.4 Eigentijdse hybride vormen	14
2.5 Burgerschap	14
2.6 Zorg in Onderwijs	14
3. Functies binnen ons onderwijs	14
4. Aanmelding, Instroom en Uitstroom	16
4.1 Leerlingenzorg en Commissie Leerlingen Zorg	17
4.2 Ontwikkelingsperspectief (OPP)	17
4.3 Rapport en RapPortfolio	17
5. Opbrengstgericht werken	18
5.1 Foto's	18
5.2 Leerlingvolgsysteem	18
6. Tevredenheidsonderzoek	18
7. Medezeggenschap	19
7.1 Samenwerken met ouders	19
7.2 Formele medezeggenschap	20
8. Expertise van de onderwijsmedewerkers	21
8.1 Zintuigen	21
8.2 Fysieke aanpassing	21
8.3 Methoden	22
8.4 Stoornissen	23
8.5 Gedrag	23

9.	Samenwerking met partners	24
9.1	Intern, binnen Visio	24
9.2	Extern, buiten Visio	25
10.	Overige zaken van A tot Z	26
10.1	Adressen Koninklijke Visio	26
10.2	Curatele, bewind en mentorschap	26
10.3	Informatieverstrekking door de aan gescheiden ouders	26
10.4	Jaarverslag	26
10.5	Klachtenregeling	26
10.6	Ongevallenverzekering	26
10.7	Privacy	27
10.8	Schorsen en verwijdering	27
10.9	Sponsoring	28
10.10	Veiligheid	28
10.11	Vrijstelling onderwijsactiviteiten	29
11.	Bijlagen	30
11.1	Afkortingen en begrippen	30
11.2	Nuttige adressen	31
11.3	Toelatingscriteria	32

Deel 2 Schoolgids 2023-2024 "Onderwijs van Visio"

Inleiding

De schoolgids geeft uitgebreide informatie over ons onderwijs op onze scholen voor kinderen en jongeren met een visuele en/of meervoudige beperking. De gids is vooral een naslagwerk. In de digitale editie kunt u specifieke thema's makkelijk opzoeken via "ctrl F". Naast een voorwoord bestaat de complete schoolgids uit twee andere delen:

Deel 1 "De Visio-school" gaat specifiek over de school van uw kind en biedt onder meer praktische informatie en een verantwoording van (de resultaten van) het onderwijsaanbod.

Deel 2 "Onderwijs van Visio" gaat meer algemeen in op onze expertise en de organisatie en inhoud van de verschillende schoolsoorten (so, vso, (e)mb) en ambulante onderwijskundige begeleiding. U vindt de volledige schoolgids op www.visio.org/onderwijs. Via de button rechtsonder ◀ gaat u terug naar de inhoudsopgave en kunt u direct naar een hoofdstuk of paragraaf gaan.

1. Onze ambitie en visie op leren

1.1 Ons motto

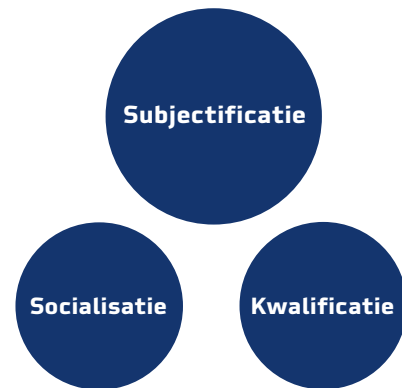
Ons motto "perspectief voor ieder kind" geeft aan dat we iedere leerling met al z'n mogelijkheden, beperkingen, talenten en bijzonderheden zo goed mogelijk stimuleren in zijn ontwikkeling tot zelfbewuste wereldburger met een passend perspectief op de toekomst. We reiken leerlingen met een visuele beperking (en bijkomende problematiek) en leerlingen met een visuele en verstandelijke beperking (met bijkomende problematiek) alle benodigde ondersteuning, hulp en tools aan met het doel dat zij – als kind, jongere en (in hun toekomstige leven) als (jong) volwassene – passend bij hun mogelijkheden:

- zo zelfstandig, zelfredzaam en autonoom door het leven gaan
- volwaardig participeren in een steeds veranderende maatschappij
- als wereldburger de wereld tegemoet treden.

1.2 Onze ambitie

Visio Onderwijs wil het motto vertalen in het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke begeleiding voor leerlingen met een visuele beperking. Hieronder verstaan we dat onderwijs en begeleiding gericht zijn op subjectificatie, kwalificatie en socialisatie en dat we iedere leerling stimuleren tot maximale ontwikkeling te komen op deze gebieden met als resultaat dat iedere leerling over de competenties beschikt om passend bij de individuele mogelijkheden, mee te doen in de maatschappij/in de wereld.

Kenmerkend voor ons onderwijs en onze begeleiding zijn de doeldomeinen van Biesta:

Subjectificatie: Dit gaat over het ontwikkelen van een eigen identiteit en uniciteit - de leerling krijgt de ruimte zichzelf te vormen in samenwerking met medeleerlingen en de docent. Autonomie, verantwoordelijkheid en eigen keuzes maken, zijn gericht op de kernvragen: wie ben ik, wat kan ik en wie wil ik zijn in de maatschappij, in de wereld.

Kwalificatie: Dit gaat over het ontwikkelen en aanleren van kennis, vaardigheden, competenties en het toetsen daarvan. Kwalificatie en individuele keuzes van de leerling daarbij zijn nodig om te kunnen participeren in de samenleving en om in de toekomst arbeid te kunnen verrichten.

Socialisatie: In dit domein worden leerlingen voorbereid op hun leven als lid van een gemeenschap en maken ze kennis met tradities, omgangsvormen en praktijken. Ze maken kennis met de normen en waarden van het grotere geheel, wat een samenleving kan zijn. Betrokkenheid en relatie staan voorop: er wordt een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid

om bewust de keuze te maken om te participeren. De leerling wordt uitgenodigd zich niet alleen aan te passen aan de gemeenschap, maar deze ook kritisch te bezien en mede vorm te geven.

Vanuit de ambitie om het beste onderwijs en de beste begeleiding te bieden, investeren we voortdurend in de onderwijs- en organisatiekwaliteit. Hierbij hanteren we het model van de Dynamische Scholen, met de volgende vijf pijlers :

- een lange termijn gerichtheid, een duidelijke visie
- effectief leiderschap
- openheid en actiegerichtheid
- een hoge kwaliteit, professionaliteit en betrokkenheid van medewerkers
- een cultuur van continu innoveren en verbeteren.

Met aandacht voor deze vijf pijlers geven we vorm aan een dynamische school met een gedegen pedagogisch-didactische basis en een lerende cultuur op elk niveau. Het voortdurend innoveren, verbeteren, bijscholen, je laten voeden vanuit de meest actuele wetenschappelijke inzichten op het gebied van onderwijskunde, leerpsychologie, organisatiekunde en veranderekunde, vinden plaats met als ambitie: het beste onderwijs en de beste begeleiding die tegemoetkomen aan de behoeften van alle leerlingen.

1.3 Onze visie op leren

Leren en ontwikkelen vinden zoveel mogelijk plaats midden in de maatschappij op basis van een moderne pedagogische benadering, flexibel, passend, en op basis van een sterk geloof in het ontwikkelingspotentieel van alle leerlingen.

Leren en ontwikkelen zijn rechten van alle kinderen. Vanuit deze fundamentele opvattingen hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Zo gewoon als mogelijk, zo speciaal als nodig
- Ieder kind heeft recht op onderwijs.

Onderwijs en begeleiding stemmen we optimaal op de leerling af waarbij we:

- anticiperen op de (visuele) mogelijkheden van de leerling
- een brede ontwikkeling bevorderen, zodat leerlingen competente jongeren worden die denken, voelen en handelen, die kunnen en willen meedoen en die willen bijdragen aan een betere wereld, passend bij ieders individuele mogelijkheden.

Steeds vertrekkend vanuit de context van de leerlingen, beogen we - door het toepassen van uitdagende didactische strategieën - leerlingen in hun ontwikkeling te stimuleren tot zelfbewuste jongeren, die eigenaarschap nemen en beschikken over een reëel zelfbeeld en zelfvertrouwen.

Subjectificatie, kwalificatie en socialisatie zijn in balans verankerd in het onderwijs en de begeleiding van Visio. Hierin zijn we ambitieus en bieden we onderscheidende expertise en onderwijs en begeleiding van uitmuntend niveau (practice based, evidence informed of evidence based).

We staan ervoor dat de leerlingen die Visio Onderwijs verlaten, passend bij, en kennis hebbend van hun mogelijkheden, over de capaciteiten beschikken om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij.

2. De afdelingen van Visio Onderwijs

2.1 Speciaal onderwijs (so en so-(e)mb)

Het onderwijsaanbod in het so is gericht op het behalen van de kerndoelen primair onderwijs. Het onderwijsaanbod aan leerlingen met een meervoudige beperking is gericht op het behalen van de kerndoelen so-mb. Voor beide afdelingen is de wijze van aanbieden aangepast voor leerlingen met een visuele beperking.

2.1.1 Uitstroomprofielen, doelgroepen en leerroutes

In het so kennen we de volgende uitstroomprofielen:

- praktijkonderwijs

- vmbo-bb (basis beroeps)
- vmbo-kb (kader beroeps)
- vmbo-t (theoretisch)
- havo.

In het so-(e)mb is het uitstroomprofiel vso-(e)mb.

Het uitstroomprofiel bepaalt de leerroute die de leerling volgt. In de leerroute staat het onderwijsproces beschreven dat een kind gedurende de schoolloopbaan aangeboden krijgt. We hanteren sinds 2019 het landelijke doelgroepenmodel van "Gespecialiseerd Onderwijs, "GO".

Er zijn zeven te onderscheiden doelgroepen:

Doelgroep 1 en 2	uitstroomperspectief vso	
Doelgroep 3	vso	
Doelgroep 4	pro	vso/vo
Doelgroep 5	pro/vmbo-(bbl)	vso/vo
Doelgroep 6	vmbo-(kbl/gtl)	vso/vo
Doelgroep 7	havo/vwo	vso/vo

Uitleg afkortingen:

- Vso** voortgezet speciaal onderwijs
- Pro** praktijkonderwijs
- Vmbo** voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
- Bbl** basis beroeps leerweg
- Kbl** kader beroeps leerweg
- (G)tl** (gemengd) theoretische leerweg
- Havo** hoger algemeen vormend onderwijs
- Vwo** voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
- Vo** voortgezet onderwijs

De leerkenmerken en ondersteuningsbehoefte van iedere doelgroep so wordt hieronder in beeld gebracht.

Landelijk Doelgroepenmodel GO (versie basisonderwijs)

Profiel		1	2	3	4	5	6	7
Totaal IQ		<20	20 - 34	35 - 49	50 - 69	70 - 89	90 - 110	>110
Indeling inspectie		<35		35 - 49	50 - 69	70-79 80-89	90 - 110	110-120 >120
Ontwikkelingsniveau	Sociaal-emotionele ontwikkeling	Zeer forse achterstand	Forse achterstand	Grote achterstand	Kleine achterstand	Enige achterstand	Zeer geringe achterstand	Leeftijdsadequaat
	Executieve functies	Zeer forse achterstand	Forse achterstand	Grote achterstand	Kleine achterstand	Enige achterstand	Zeer geringe achterstand	Leeftijdsadequaat
	Communicatie	Zeer forse achterstand	Forse achterstand	Grote achterstand	Kleine achterstand	Enige achterstand	Zeer geringe achterstand	Leeftijdsadequaat
Didactisch functioneringsniveau				FN<E3	FN E3-M5	FN E5-E6	FN M7-M8 Referentieniveau 1F	FN >M8 I-II Referentieniveau 15/2F
Leerstandaard		Placius niveau 1-6	So-ZML niveau 3	So-ZML niveau 6	So-ZML niveau 9 Basisleerlijn niveau 4	Basisleerlijn niveau 6	Basisleerlijn niveau 8	Basisleerlijn niveau 10
Ondersteuningsbehoefte	Sociaal-emotionele ontwikkeling	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat
	Leren en ontwikkelen inclusief executieve functies	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat
	Communicatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat
	Fysieke situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Op afroep
	Medische situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Op afroep
Uitstroombestemming		Vso			Pro	Pro vmbo-(bbl)	Vhbo (kbl, gtl)	Havo/vwo
		Vso	Vo	Vso	Vo	Vso	Vo	Vso

2.1.2 Leerlijnen

De leerlijnen waar we mee werken zijn afgeleid van de door de overheid vastgestelde kerndoelen.

Voor de so-leerlingen gebruiken we de kerndoelen van het primair (of basis-) onderwijs. Doelen zijn per vak uitgewerkt in een basisarrangement, een verdiept en een intensief arrangement. In een leerlijn worden de doelen verfijnd in tussendoelen. Vervolgens wordt bij de doelen beschreven hoe zij binnen het onderwijs te realiseren zijn. Dit alles is opgenomen in een leerroute- of groepsplan.

Voor de moeilijk lerende leerlingen spitsen we het programma van de basisschool nog explicieter toe op de individuele mogelijkheden. Door de cognitieve vakken in praktische situaties aan de orde te laten komen krijgen ze voor de leerlingen meer betekenis. Dit verhoogt vaak de motivatie.

Voor de zeer moeilijk lerende leerlingen zijn aangepaste leerlijnen opgesteld vanuit de –eveneens door de overheid vastgestelde- kerndoelen zml-mg (zeer moeilijk lerend-meervoudig gehandicapt). De doelen zijn uitgewerkt in de leerlijnen VG-MH (visueel gehandicapt – meervoudige handicap).

Momenteel worden alle leerlijnen voor so en so-mb geactualiseerd en na een check door het Centrum voor Educatieve Dienstverlening (CED) opnieuw vastgesteld. Een aantal van deze nieuwe leerlijnen zijn of worden in de loop van dit kalenderjaar vastgesteld.

2.1.3 Leerstofaanbod

De leerstof die onze normaal lerende leerlingen (doelgroep 5-7) aangeboden krijgen is hetzelfde als in het regulier basisonderwijs, inclusief leerstof van vakoverstijgende vaardigheden. Als het nodig is passen we materiaal en tempo aan. In ons so maken we gebruik van dag- en weektaken waarbij de leerling een actieve rol heeft in de planning van de leerstof.

Leerlingen kunnen bij ons in principe niet blijven zitten. Een leerling kan twee jaren achtereen in dezelfde groep zitten, maar dat betekent niet dat we de leerstof herhalen. In een nieuw schooljaar gaat het kind verder waar het gebleven is. Naast aandacht voor de cognitieve werken we ook aan leren leren, sociale en emotionele vaardigheden, burgerschap, zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Een schoolkamp is een wezenlijk onderdeel van het schoolprogramma en een belangrijk onderdeel van de lessen.

Voor de leerlingen met uitstroomprofiel pro (doelgroep 4) spitsen we het programma van de basisschool nog

expliciteer toe op de individuele mogelijkheden. De leerlingen werken door middel van een weektaak ieder op eigen niveau aan de cognitieve vakken. Hiernaast is er veel ruimte om met elkaar te “leren door te doen”.

Voor de leerlingen met een meervoudige beperking (doelgroep 1-3) zijn in het lesrooster alle doelen ondergebracht in de volgende schoolvakken:

- basale ontwikkeling
- speel- en leergedrag
- zintuiglijke ontwikkeling
- motorische ontwikkeling
- spraak- en taalontwikkeling
- wereldverkenning
- muziek
- bewegingsonderwijs (op enkele locaties schoolzwemmen voor leerlingen van 8-12 jaar)
- lezen (doelgroep 2 en 3)
- rekenen (doelgroep 2 en 3).

2.1.4 Schooladvies in groep 7/8

Met ingang van schooljaar 2023/2024 verandert er wat: de eindtoets heet voortaan doorstroomtoets (Visio gebruikt de CITO-toets) en er komt één week waarin leerlingen zich kunnen aanmelden voor de middelbare school.

Doordat er één aanmeldweek komt, veranderen de stappen van het schooladvies en de toets:

- scholen melden zich tussen 1 oktober en 15 november aan voor een doorstroomtoets
- leerlingen ontvangen tussen 10 en 31 januari hun voorlopig schooladvies
- leerlingen maken in de eerste 2 weken van februari de doorstroomtoets
- uiterlijk 15 maart ontvangen de scholen de uitslag van de doorstroomtoets
- leerlingen en ouders ontvangen uiterlijk 24 maart van hun school het definitieve schooladvies
- tussen 25 maart en 31 maart melden alle leerlingen zich tegelijk, met hun definitieve advies, aan op de middelbare school. De centrale aanmeldweek geldt niet voor aanmeldingen voor het vso.

Het schooladvies komt als vanouds tot stand op grond van de vorderingen van leerlingen. Als de leerling een hoger toetsadvies krijgt dan het voorlopig schooladvies, dan geeft de school een hoger definitief schooladvies. Alleen als het in het belang van de leerling is, kan de school besluiten het advies niet te verhogen.

2.2 Voortgezet speciaal onderwijs (vso en vso-(e)mb)

Ook in het vso werken wij volgens het doelgroepenmodel van "GO" en zijn er zeven doelgroepen:

Doelgroep 1	uitstroomperspectief belevingsgericht	dagbesteding
Doelgroep 2	taakgericht	dagbesteding
Doelgroep 3	arbeidsmarktgericht/beschut werk	dagbesteding/arbeid*
Doelgroep 4	beschut werk/arbeid	arbeid
Doelgroep 5	arbeid/mbo entree	arbeid/vervolgonderwijs
Doelgroep 6	mbo 2/3/4	vervolgonderwijs
Doelgroep 7	mbo 3/4, hbo, wo	vervolgonderwijs

*Visio kiest voor doelgroep 3 op maat voor arbeid dan wel dagbesteding.

Uitleg afkortingen:

Mbo middelbaar beroepsonderwijs

Hbo hoger beroepsonderwijs

Wo wetenschappelijk onderwijs

De leerkenmerken en ondersteuningsbehoefte van iedere doelgroep vso wordt hieronder in beeld gebracht

Landelijk Doelgroepenmodel GO (versie voortgezet onderwijs)

Profiel		1	2	3	4	5	6	7
Totaal IQ		<20	20 - 34	35 - 49	50 - 69	70 - 89	90 - 110	>110
Indeling inspectie		<35		35 - 49	50 - 69	70-79 80-89	90 - 110	110-120 >120
Ontwikkelingsniveau	Sociaal-emotionele ontwikkeling	Zeer forse achterstand	Forse achterstand	Grote achterstand	Kleine achterstand	Enige achterstand	Zeer geringe achterstand	Leeftijdsadequaat
	Executieve functies	Zeer forse achterstand	Forse achterstand	Grote achterstand	Kleine achterstand	Enige achterstand	Zeer geringe achterstand	Leeftijdsadequaat
	Communicatie	Zeer forse achterstand	Forse achterstand	Grote achterstand	Kleine achterstand	Enige achterstand	Zeer geringe achterstand	Leeftijdsadequaat
Didactisch functioneringsniveau			FN E4-E4	FN M5-E6	Referentieniveau 1F Onderdelen 2F	Referentieniveau 2F	Referentieniveau 3F-4F	
Leerstandaard		Placius Vso niveau 2	Vso niveau 5	Vso niveau 9	Vso niveau 12	Vso niveau 14	Vso niveau 16	Eindtermen Vo
Ondersteuningsbehoefte	Sociaal-emotionele ontwikkeling	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat
	Leren en ontwikkelen inclusief executieve functies	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat
	Communicatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat
	Fysieke situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Op afroep
	Medische situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig	Incidenteel	Op afroep	Op afroep
Uitstroombestemming		Belevingsgericht	Taakgericht	Arbeidsmarktgericht Beschut werk	Beschut arbeid	Arbeid mbo entree	Mbo 2-3-4	Havo/vwo
Uitstroombestemming		Dagbesteding			Arbeid		Vervolgonderwijs	

Ons onderwijsaanbod vso is gericht op het behalen van de eindtermen voortgezet onderwijs (praktijkonderwijs, vmbo, havo), waarbij de wijze van aanbieden is aangepast voor leerlingen met een visuele beperking. Het voortgezet speciaal onderwijs bereidt leerlingen voor op doorstroom naar het vervolgonderwijs (uitstroomprofiel vervolgonderwijs) of op het gaan uitoefenen van een (beschutte) functie op de arbeidsmarkt (arbeidsmarktgericht uitstroomprofiel).

Het onderwijsaanbod voor de vso-leerlingen met een meervoudige beperking richt zich op een goede voorbereiding op wonen, werken, samenleven en invulling geven aan de vrije tijd.

Het onderwijsaanbod voor de vso-leerlingen met een meervoudige beperking richt zich op een goede voorbereiding op wonen, werken, samenleven en invulling geven aan de vrije tijd.

2.2.1 Uitstroomprofiel vervolgonderwijs

De onderbouw van diplomagerichte leerwegen duurt twee (vmbo) of drie jaar (havo). We streven naar afronding van het vmbo binnen vier en afronding van de havo in vijf jaar. De leerlingen krijgen een breed scala aan vakken en we bereiden ze voor op de keuze van een leerweg, een route naar vervolgonderwijs. In het vso krijgen de leerlingen dezelfde leerstof aangeboden als in het reguliere voortgezet onderwijs.

De volgende leerwegen zijn mogelijk op onze scholen met een vso-afdeling:

Havo-profielen:

- Cultuur en Maatschappij, C&M (Grave, Rotterdam, Amsterdam)
- Economie en maatschappij, E&M (Grave, Rotterdam, Amsterdam)
- Natuur en gezondheid (Rotterdam)
- Natuur en techniek (Rotterdam).

Vmbo theoretische leerweg (tl of mavo)-profielen:

- Economie (Grave, Rotterdam, Amsterdam)
- Landbouw (Grave, Rotterdam)
- Zorg en Welzijn (Grave, Rotterdam, Amsterdam)
- Techniek (Rotterdam en Grave).

Vmbo Kaderberoepsgerichte leerweg (KB) en vmbo Basisberoepsgerichte leerweg (BB) profielen:

- Dienstverlening en Producten (Grave, Rotterdam, Amsterdam).

De theoretische leerweg vmbo en de leerweg havo zijn nog niet specifiek gericht op een bepaald beroep en

worden afgesloten met een staatsexamen of regulier eindexamen.

Bij het vmbo-tl kiezen leerlingen aan het eind van de onderbouw een profiel. Dit profiel heeft te maken met de beroepsopleiding die een leerling wil gaan volgen. De leerlingen die in havo-4 instromen kunnen een havo-profiel kiezen met bijbehorend vakkenpakket dat gericht is op een bepaalde vervolgopleiding. Ze kunnen echter ook besluiten om slechts in één of meerdere vakken examen te doen. De eerste mogelijkheid levert een diploma op, de tweede mogelijkheid levert deelcertificaten op. Deze deelcertificaten blijven tien jaar geldig. Zo hebben de leerlingen later genoeg tijd om een havodiploma bij elkaar te verzamelen, mochten ze dat nog willen.

De beroepsgerichte leerweg vmbo-bb/kk wordt afgesloten met een examen op eigen locatie onder verantwoordelijkheid van de reguliere vo-school waarmee samengewerkt wordt. Bij het profiel horen:

1. niet profielgebonden vakken Nederlands, Engels en maatschappijleer, af te ronden met staatsexamen
2. niet profielgebonden vakken bewegingsonderwijs (LO) in Rotterdam, Grave en Amsterdam en cultureel klassieke vorming als onderdeel van het vak Podium Plus in Grave en Amsterdam, geen examen maar af te ronden met een voldoende
3. profielgebonden vakken economie en wiskunde of biologie, af te ronden met staatsexamen. Er moet een keuze gemaakt worden voor twee vakken
4. vier verplichte profielvakken, af te ronden met een schoolexamendossier behorende bij het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA)
5. vier vrije keuzevakken, af te ronden met een schoolexamendossier behorende bij het PTA.

Vier profielvakken

De vier profielvakken zijn:

- organiseren van een activiteit
- presenteren, promoten en verkopen
- een product maken en verbeteren
- multimediale productie maken.

Vrije keuzevakken

Om een volledig diploma te kunnen behalen dient een leerling vier vrije keuzevakken te kiezen. Deze vakken horen bij voorkeur niet bij het gekozen profiel, maar dat is wel toegestaan. Hierdoor krijgen leerlingen een breder beeld van hun toekomstmogelijkheden. Leerlingen uit Grave en Amsterdam kunnen kiezen uit de volgende zeven keuzevakken:

- 3D-vormgeving en realisatie
- distributie/logistiek

- netwerkbeheer
 - Podium Plus (omdat Drama een vast onderdeel is van ons aanbod is Podium Plus voor iedereen verplicht als keuzevak)
 - welzijn volwassenen en ouderen
 - facilitaire dienstverlening: catering en inrichting
 - facilitaire dienstverlening: onderhoud en receptie.
- Het keuzevak Podiumplus dient iedereen te kiezen. Dit vak wordt ook aangeboden aan de leerlingen van de vmbo-tl en havo.

In Rotterdam worden de volgende keuzevakken aangeboden:

- voorkomen van ongevallen en EHBO
- de bijzondere keuken
- podium
- voeding en bewegen
- facilitaire dienstverlening: onderhoud en receptie
- digispel
- vormgeven & typografie.

2.2.2 Uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht beschut werk/arbeid

Het praktijkonderwijs is ingericht voor moeilijk lerende jongeren. Het onderwijs is zo breed mogelijk vormgegeven vanwege de doelstelling "toeleiding naar arbeid" en is te splitsen in een oriëntatie-, specialisatie- en transitiefase.

In de **oriëntatiefase** geven we vakken als rekenen, taal, cultuur en maatschappij, op een zodanig manier dat er een contextrijke en logische wijze van natuurlijk leren ontstaat. De leerlingen oriënteren zich op vier leerwegen: zorg en welzijn, plant en dier, dienstverlening en techniek. We geven in deze fase ook veel aandacht aan de sociale competenties: het samenwerken, een keuze maken, jezelf presenteren, de werkhouding, omgaan met kritiek, rekening houden met elkaar, omgaan met ruzie, opkomen voor jezelf, gevoelens delen en omgaan met de beperking. Deze competenties leren en oefenen leerlingen in alle vakken die ze aangeboden krijgen, maar speciaal in de praktijkvakken.

In de **specialisatiefase** ligt de focus op de arbeidscompetenties. Een interne stage staat hierbij centraal.

In de **transitiefase** volgen de leerlingen één of meerdere externe stages waarbij ze minimaal een dag per week naar school blijven gaan. Leerlingen in de transitiefase van het praktijkonderwijs leiden we, indien mogelijk, via een plaatsingsstage toe naar betaalde (beschutte) arbeid.

Leerlingen in het praktijkonderwijs kunnen een volledig diploma vso-arbeid behalen. Wanneer dit niet lukt kan een getuigschrift worden uitgereikt. Tevens is het

mogelijk certificaten (via KPC, IVIO en SVH) te behalen waarmee ze startkwalificaties kunnen verwerven om de eventuele aansluiting bij het middelbaar beroeps- onderwijs (entreeopleiding van het mbo) te verbeteren.

2.2.3 Uitstroomprofiel dagbesteding

Visio Onderwijs biedt een onderwijsprogramma aan voor vso-leerlingen met een meervoudige beperking. Het betreft leerlingen vanaf 12 jaar die een leerroute krijgen aangeboden al naar gelang het ontwikkelingsniveau van de leerling. De leerlingen werken intensief met de methode "praktijkplein" waarin de verwerving van vaardigheden centraal staat. Leerlingen stromen uit naar:

- beschut werk
- taakgerichte dagbesteding
- belevingsgerichte dagbesteding.

De onderwijsinhoud van het vso-mb is afgestemd op de landelijke kerndoelen en leerlijnen voor zeer moeilijk lerende kinderen (zml), ontwikkeld door het CED (Centrum Educatieve Dienstverlening). Alle leerlijnen voor vso-mb zijn of worden geactualiseerd en/of herschreven en na een check door het Centrum voor Educatieve Dienstverlening (CED) opnieuw vastgesteld. Waar mogelijk zijn of worden de nieuwe leerlijnen reeds in gebruik genomen.

Er wordt in het vso-mb gewerkt vanuit de vier domeinen wonen, werken, vrije tijd en samenleven. De domeinen vormen de leidraad waaraan de leer- en praktische vakken worden opgehangen. De leerlingen in het vso-mb doorlopen drie leerfasen: In de **oriëntatiefase** van vso-mb maken leerlingen kennis met de verschillende profielen:

- groen
- techniek
- zorg en welzijn/kantoor/winkel/logistiek > dienstverlening
- horeca.

Niet overal worden reeds dezelfde termen gebruikt. Soms hanteert men profiel Groen, Techniek, Horeca en Dienstverlening (volgens de nieuwe leerlijnen) en soms wordt nog gesproken over profiel Kantoor, Winkel, Logistiek en Zorg en Welzijn. Ook in de rapportfolio's is de overgang van Zorg en Welzijn en Kantoor, naar Dienstverlening nog niet volledig door gevoerd.

In de **specialisatiefase** ligt de focus op de competenties. De interne stage staat hierbij centraal. Leerlingen kiezen een specialisatie (bijvoorbeeld horeca) en gaan stagewerkzaamheden in dit "vak" verrichten.

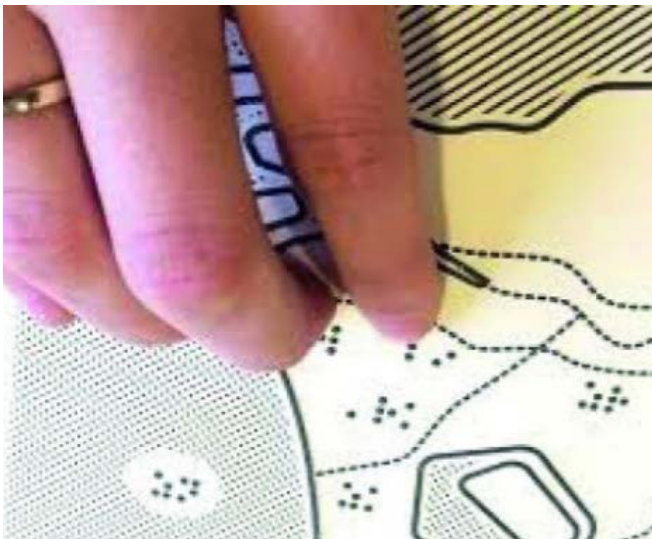
In de **transitiefase** volgen de leerlingen één of meerdere externe stages van één of twee dagen per week. De leerlingen in de transitiefase stromen na ongeveer een jaar uit naar de vervolgsetting.

Alle leerlingen hebben een mentor die waar mogelijk met de leerling regelmatig coachinggesprekken voert. De interesses van de leerling en wat de leerling belangrijk vindt om te leren, worden besproken. De leerling legt de vorderingen die hij maakt vast in een portfolio. Deze map wordt gedurende de schoolloopbaan gevuld zodat de leerling als hij de school verlaat een overzicht heeft van de dingen die hij allemaal geleerd heeft. Tevens kunnen de leerlingen een volledig diploma vso-mb behalen en wanneer dit niet lukt een getuigschrift uitgereikt krijgen.

2.2.4 Loopbaanonderzoek (assessment)

Rond hun 15e doen veel leerlingen een assessment. In de voorbereiding op het schoolverlaten staan we met u en uw kind nadrukkelijk stil bij het toekomstperspectief. Bewustwording van nieuwe en onverwachte mogelijkheden en beperkingen, biedt uw kind kansen om zich zo goed mogelijk voor te bereiden op de periode ná school.

Tijdens het assessment verblijven de vso-mb- en pro-leerlingen van doelgroep 3, 4 en 5 twee dagen op een andere locatie. Daar zitten zij samen met leerlingen van andere scholen van Visio en Bartiméus. Gedurende deze twee dagen kijken we gericht naar de mogelijkheden van de leerling. We voeren gesprekken met de leerlingen waarin verwachtingen, toekomstplannen en omgaan met hun beperkingen ter sprake komen en we doen onderzoek.

De onderzoeksterreinen zijn:

- vaardigheid om stage te lopen: praktisch en sociaal
- visueel en tactiel functioneren
- wat zijn de wensen voor de richting, stage en beroep en op woongebied: begeleid, zelfstandig of langer thuis
- mobiliteitsmogelijkheden in verband met zo zelfstandig mogelijk reizen naar het stageadres of de latere werkkring of vervolgopleiding
- praktische redzaamheid
- sociale en praktische redzaamheid in een vreemde omgeving (observatie)
- omgaan met visuele beperking.

Voorafgaand aan het loopbaanonderzoek wordt ook een aantal gebieden in kaart gebracht zoals de computervaardigheden en het cognitief niveau van de leerling. Ook worden in de klas gesprekken gevoerd over de visuele beperking die een leerling heeft en de gevolgen hiervan. Het is belangrijk dat een leerling voorafgaand aan het loopbaanonderzoek actiever gaat nadenken over de toekomstwensen. Hier kunt u thuis ook een belangrijke rol in spelen door samen in gesprek te gaan over de toekomst van uw zoon of dochter.

Andere vso-leerlingen volgen een vergelijkbaar individueel traject. In 2023-2024 wordt onderzocht of een loopbaanonderzoek óók voor de doelgroep 1 en 2 georganiseerd kan worden en met welke inhoudelijke elementen.

Het assessment is belangrijk voor de toekomst van uw kind en is daarom verplicht.

U, uw kind en het team krijgen een verslag waarin de verschillende uitslagen van de onderzoeken zijn beschreven en geïntegreerd. Daarin formuleert een gedragswetenschapper een advies over de richting van de stage, de soort stage en de uitstroommogelijkheid van uw kind. Het eerste gedeelte van het verslag wordt in eenvoudige taal beschreven zodat uw kind het verslag zelf kan lezen. In het tweede deel van het verslag zitten de bijlagen, die door de verschillende onderzoekers geschreven zijn. U wordt uiteraard uitgenodigd om de uitkomsten van het onderzoek te bespreken en samen met uw kind en mentor vervolgtrajecten uit te zetten richting toekomst.

2.2.5 Stage (werkervaringstrajecten)

We willen onze leerlingen alle benodigde ondersteuning, hulp en tools aanreiken om te bereiken dat ze in hun toekomstige leven, passend bij hun mogelijkheden:

- zo zelfstandig mogelijk door het leven gaan

- zo optimaal mogelijk invulling geven aan de levensdomeinen onderwijs, wonen, vrije tijd en arbeid of dagbesteding
- volwaardig participeren in de maatschappij
- als wereldburger de wereld tegemoet treden.

Zo organiseren wij voor onze leerlingen bijvoorbeeld stages. Belangrijke doelen daarbij zijn:

- verwerven van sociale en arbeidscompetenties
- kennismaken met diverse werksoorten en verschillende activiteiten
- zicht krijgen op eigen mogelijkheden, interesses, beperkingen en sociaal gedrag
- zicht krijgen op de toekomstige mogelijkheden met betrekking tot dagbesteding en arbeid
- realiseren van een naadloze overgang naar een vervolgsetting.

Er zijn door alle leerjaren heen verschillende vormen van stage in het onderwijsprogramma opgenomen.

a) Werkervaringstraject uitstroomprofiel vervolgonderwijs

Leerlingen in de onderbouw van de diplomagerichte leerwegen maken via introductiestages kennis met het bedrijfsleven. De leerlingen van het derde leerjaar uit Rotterdam en Amsterdam volgen een maatschappelijke stage van twee à drie weken met opdrachten. In leerjaar 4 is een stage gekoppeld aan het maken van een sectorwerkstuk voor het examen. De leerling maakt een presentatie als onderdeel van het eindexamen. Het vak LOB wordt aangeboden als apart vak of is ingebed in het curriculum van de andere vakken. Stages kunnen onderdeel uitmaken van het PTA, de stages zijn op alle scholen ingericht passend bij de lokale situatie.

b) Werkervaringstraject uitstroomprofiel beschut werk/arbeid

Gedurende de eerste twee leerjaren werken we in het lesprogramma aan sociale- en arbeidscompetenties. In leerjaar 3 volgen de leerlingen een interne stage en in leerjaar 4 een semi- of geheel externe stage. Leerlingen in de eindfase van het praktijkonderwijs en met het profiel beschut werk leiden we, indien mogelijk, via een plaatsingsstage toe naar betaalde arbeid of beschut werk. De leerlingen met het profiel beschut werk kunnen maximaal van hun 12e tot 20ste levensjaar van het onderwijs gebruik maken.

c) Werkervaringstraject uitstroomprofiel dagbesteding

Vanaf de specialisatiefase gaan de leerlingen gericht aan de slag met de praktische vakken gerelateerd aan verschillende werkvormen. Zij bezoeken verschillende

vormen van dagbestedingsplaatsen op verschillende niveaus. Daarna staan interne stages op het programma. De transitiefase staat in het teken van een plaatsingsstage. Waar mogelijk maken we hierbij gebruik van de inzet van een jobcoach vanuit Visio Revalidatie & Advies (R&A).

2.2.6 Leerstofaanbod

Wij willen een fundament leggen voor de toekomst. Dat doen we door de leerlingen te leren wie ze zijn, ze sociaal vaardig te maken, ze leren keuzes te maken en verantwoordelijkheid te dragen, maar vooral door ze een goede opleiding en vakken aan te bieden waarmee ze kansen krijgen in het vervolgonderwijs, op de arbeidsmarkt en binnen de dagbesteding. Het is voor onze leerlingen van groot belang dat zij een reëel beeld krijgen van hun mogelijkheden en leren die mogelijkheden te benutten. We hebben hier voor alle leerlingen so en vso een specifiek programma voor ontwikkeld: Kritische Succes Factoren (KSF).

In het vso doen de leerlingen op verschillende gebieden ervaringen op. Zij nemen bijvoorbeeld deel aan schooloverstijgende projecten zoals excursies, werkweken, sportdagen en ze doorlopen werkervarings- of stageprojecten. De leerlingen leren hun eigen mogelijkheden en beperkingen ontdekken: wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik en hoe kan ik functioneren in de maatschappij?

2.2.7 Leren op afstand

Het komt voor dat leerlingen uit de hoogste leerjaren lessen volgen op een andere locatie. Dit gebeurt digitaal waarbij leerlingen een liveverbinding hebben met een docent op een andere locatie. Het systeem kan ook worden gebruikt wanneer een leerling tijdelijk of voor langere tijd fysiek niet in staat is om onderwijs op school te volgen. Op deze wijze kan hij toch blijven deelnemen aan (een gedeelte) van het onderwijsprogramma.

In 2019 is gestart met de uitrol van het programma Microsoft 365 waardoor er voor medewerkers en alle leerlingen uitgebreide mogelijkheden ontstaan om op afstand onderwijs te volgen en leerstof te delen. Door de coronacrisis heeft deze ontwikkeling een extra versnelling doorgemaakt. Op basis van een evaluatie is deze versnelling vertaald in definitief beleid en inrichting van een uniforme hoofdstructuur Microsoft 365 voor het hele onderwijs van Visio. Het leren op afstand richt zich ook op de leerlingen in de ambulante onderwijskundige begeleiding en het biedt daarnaast ook kansen voor leerlingen uit het regulier onderwijs om op onderdelen lessen te volgen op de speciale scholen.

2.2.8 Schoolkamp vs o

Ieder jaar staat de schoolkampweek op het programma. In deze week vinden de onderwijsactiviteiten niet binnen de muren van de leslokalen plaats, maar in een minder voorspelbare situatie. In deze werkweken bieden we een evenwichtig programma aan met educatieve, culturele, sportieve en creatieve elementen. Het (leren) samenwerken en het (leren) omgaan met verantwoordelijkheden staat centraal. We spreken de leerlingen tijdens deze week aan op hun creatieve en sportieve mogelijkheden en op hun sociale vaardigheden. Ze zijn daarbij vaak grensverleggend bezig. We brengen de leerlingen in situaties waarbij onder andere een beroep wordt gedaan op het leren omgaan met hun beperking, het om hulp moeten vragen, op hun doorzettingsvermogen, zelfstandigheid en zelfredzaamheid én op hun sportiviteit.

2.3 Ambulante onderwijskundige begeleiding (aob)

Regulier waar mogelijk, speciaal waar noodzakelijk
Het overgrote deel van de leerlingen met een visuele beperking, namelijk ruim 81% bij Visio, neemt deel aan een gewone, thuisnabije onderwijsvorm. Zij zitten op een reguliere basisschool, een (voortgezet) speciale school, een school voor voortgezet onderwijs (praktijk-onderwijs, vmbo, havo, vwo) of ze volgen onderwijs in het mbo, hbo of aan de universiteit. Slechts een kleine 20% van de totale groep leerlingen binnen Visio is aangewezen op een onderwijsinstelling voor leerlingen met een visuele beperking.

Het hoge integratiepercentage is het resultaat van het beleid dat in cluster 1 al ruim dertig jaar wordt gevoerd: Regulier waar mogelijk, speciaal waar noodzakelijk. Dat houdt in dat we ernaar streven dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren met een visuele beperking op reguliere scholen onderwijs volgen. Om dat te realiseren

geven wij reguliere scholen onderwijsondersteuning op maat. We bieden ambulante onderwijskundige begeleiding, advies, coaching, instructie, collegiale consultatie, cursussen en nieuwe, eigentijdse vormen van onderwijsondersteuning zoals een intensieve variant van de aob en helpdesks voor specifieke vakken. Dat doen wij zowel aan leerlingen als docenten op de reguliere school of opleiding of ander speciaal onderwijs.

Begeleiding op maat

Het doel van aob is dat een kind ondanks zijn visuele beperking zo goed mogelijk deel kan nemen aan regulier of ander speciaal onderwijs. De ambulante onderwijskundige begeleider (aob-er) bekijkt samen met de leraren/docenten wat de leerling daarvoor nodig heeft. Het kan gaan om speciale hulpmiddelen, zoals een laptop met vergrotingssoftware of lesmateriaal in braille, maar ook om betere verlichting of extra tijd bij proefwerken. Het geven van adviezen en het aanleren van vaardigheden is maatwerk, gericht op de specifieke situatie van de leerling. De coronamaatregelen hebben ertoe geleid dat de begeleiding van docenten en leerlingen in het regulier onderwijs middels afstandslernen tot de mogelijkheden behoort.

Samen aan de slag

Bij aanvang van de begeleiding en aan het begin van elk schooljaar stelt een aob-er een begeleidingsplan op in nauw overleg met de school, de leerling en de ouders. Uitgaande van de hulpvraag, onderzoeksgegevens en eigen observaties beschrijft de aob-er hoe het kind zo goed mogelijk deel kan nemen aan het onderwijs. Ook staan in het begeleidingsplan de afspraken tussen de ambulante onderwijskundige begeleider en de school en de doelen waaraan de aob-er met de leerling gaat werken. Bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een begeleidingsplan houdt de aob-er rekening met de manier van werken op school.

Bekostiging

Ambulante onderwijskundige begeleiding is een basistaak vanuit de onderwijsinstellingen van Visio. Daarom zijn aan de uitvoering van deze begeleiding voor de leerlingen, hun ouders en de scholen geen kosten verbonden. Scholen voor regulier basisonderwijs en voortgezet onderwijs kunnen, afhankelijk van de visuele beperking en de onderwijsbehoefte, een ondersteuningsbudget in de vorm van een arrangement ontvangen via Visio. De regeling "Aanvullende bekostiging visueel gehandicapten" is terug te vinden op www.eduvip.nl onder Wet en Regelgeving.

2.4 Eigentijdse hybride vormen

Visio Onderwijs is in beweging. We werken aan eigentijdse hybride vormen van onderwijs, zoals begeleiding digitaal op afstand, intensieve aob en de mogelijkheid tot het op afstand volgen van enkele lessen op een Visio-school. Ook gedeeltelijke of tijdelijke deelname aan onderwijs op een Visio-school is mogelijk. De vraag van de leerling is het uitgangspunt voor de vormgeving van het onderwijs.

2.5 Burgerschap

Visio Onderwijs vindt actief burgerschap belangrijk omdat we willen dat leerlingen betrokken burgers worden die meedoen in de wereld en een bijdrage leveren aan een betere wereld, passend bij ieders individuele mogelijkheden.

De onderwijsinstellingen van cluster 1 hebben doelen geformuleerd voor het burgerschapsonderwijs binnen cluster 1. Cluster 1 wil leerlingen met een visuele beperking opleiden tot (jong)volwassenen die:

- inzicht hebben in de eigen visuele beperking en over de vaardigheden beschikken hiermee om te gaan en over te communiceren
- hun talenten kennen en uitbouwen
- relaties aangaan met mensen met en zonder visuele beperking
- kritisch, zelfstandig denkend kunnen handelen
- samenwerken en samenleven met andere (wereld) burgers vanuit een basishouding die bijdraagt aan een democratische rechtsstaat en solidaire samenleving.

De leerlijnen Kritische Succes Factoren zijn voor cluster 1 samen met de burgerschaps- en sociale competenties, leidraad voor de vormgeving van een doelgericht en samenhangend aanbod voor voorbereiding op burgerschap. Vanuit de leerlijnen KSF wordt aandacht besteed aan de dimensie "het leren meedoen aan de maatschappij met een visuele beperking". Vanuit de burgerschapscompetenties worden leerlingen voorbereid op het "meedoen als burger aan de maatschappij". De aob neemt in de begeleiding eveneens de KSF-doelen mee en spant zich in om deze doelen ingebed te krijgen op de (reguliere) scholen waar leerlingen onderwijs volgen.

2.6 Zorg in Onderwijs

Veel so en vso-leerlingen hebben niet alleen behoefte aan het volgen van kwalitatief goed onderwijs, maar ook aan zorg en verzorging. Voor een gewone school is lesgeven en zorg bieden aan uw kind soms moeilijk te combineren. Door het brede dienstenpakket van Visio (naast Onderwijs ook Revalidatie & Advies en Wonen & Dagbesteding) hebben we de mogelijkheid om op onze school naast onderwijs ook zorg en revalidatie te bieden. Indien de behoefte aan zorg de zogenaamde "gebruikelijke zorg" overstijgt, worden met ouders afspraken gemaakt over de financiering daarvan. Het aanbod onder schooltijd kan alléén indien de zorg voorwaardelijk voor deelname aan ons onderwijs is.

3. Functies binnen ons onderwijs

De volgende functies zijn aanwezig in ons onderwijs:

- **Directeur**
Het management van Visio Onderwijs bestaat landelijk uit een bovenscholse directeur, adjunct-directeur, de zes schoolleiders en de aob.
- **Schoolleider**
De schoolleider is integraal verantwoordelijk voor de inhoud van het onderwijs en de zorg, voor het personeel en voor verdeling en beheer van middelen van de school en/of de aob.
- **Coördinator**
Eén of meerdere coördinatoren ondersteunen de schoolleider. Deze coördinatoren geven uitvoering aan onderwijsinhoudelijke en organisatorische processen. Ze coördineren de dagelijkse gang van zaken, zien toe op implementatie van onderwijsvernieuwingen, ze coachen leraren en dragen bij aan de ontwikkeling van

leerstof en leermiddelen. Ze zijn gekoppeld aan schoolgroepen en/of de aob en hebben daarnaast overstijgende portefeuilles.

- **Gedragswetenschapper**
De gedragswetenschappers ondersteunen en begeleiden de medewerkers bij bijzondere situaties betreffende of rondom leerlingen van de school en aob. Voorbeelden hiervan zijn het omgaan met leerlingen met autisme spectrum stoornissen (ass), het aanleren van bepaalde vaardigheden of kennis aan onderwijsmedewerkers/aob-ers; het omgaan met probleemgedrag of het ondersteunen van aob-ers bij conflicterende belangen. Via de gedragswetenschapper van de school kan eventueel een consultantenteam worden ingeschakeld. Dit is een extern team van specialisten dat specifieke kennis en extra middelen tot zijn beschikking heeft. De functionaris

werkt nauw samen met gedragswetenschappers van R&A voor het verrichten van ontwikkelingsonderzoek bij leerlingen en voert zélf didactisch onderzoek uit. Verder is de gedragswetenschapper betrokken bij de plaatsing van nieuwe leerlingen en de uitstroom van schoolverlaters.

- **Leraar**

De leraren zijn de regisseurs van en eerstverantwoordelijken voor het onderwijsaanbod en tevens het eerste aanspreekpunt voor ouders en verzorgers. Zij vervullen de rol van procescoördinator (zie "samenwerking Kind & Jeugd"). De leraren zijn (mede) verantwoordelijk voor het onderwijsleerproces van de leerlingen in hun eigen of neven-klas. Zij sturen de leraarondersteuners, de onderwijsassistenten en eventuele zorgmedewerkers aan in de dagelijkse uitvoering van het werk.

- **Ambulant onderwijskundig begeleider**

De aob-ers begeleiden leerlingen in het regulier en ander speciaal onderwijs en ondersteunen reguliere en andere speciale onderwijs scholen in het dusdanig aanpassen van het onderwijsaanbod, opdat de leerling met een visuele beperking zo optimaal mogelijk tot leren komt.

- **Leraarondersteuner**

De leraarondersteuners werken in de klas en voeren een deel van het onderwijsproces zelfstandig uit onder verantwoordelijkheid van de leraar. Niet iedere klas heeft een leraarondersteuner.

- **Onderwijsassistent**

De onderwijsassistent werkt naast de leraar in de klas. De onderwijsassistent ondersteunt het onderwijsproces. Niet iedere klas kent een onderwijsassistent.

- **Schoolassistent**

De schoolassistent verzorgt het dagelijkse kopje koffie en thee voor de medewerkers en voor eventuele bezoekers van de school.

- **Zorgmedewerker**

Zorgmedewerkers zijn meestal in dienst van een ander domein van Visio. Ze werken alleen in klassen met leerlingen voor wie extra zorguren beschikbaar zijn, bijvoorbeeld geïndiceerd vanuit WLZ (Wet Langdurige Zorg) en waarbij met ouders/verzorgers een (financiële) overeenkomst over het leveren van extra zorg is afgesloten. De zorgmedewerkers bieden begeleiding, zorg en ondersteuning aan leerlingen op het gebied van onder andere eten, drinken, toiletgang en ze voeren voorbehouden en risicovolle handelingen uit zoals het verzorgen van PEG-sondes.

- **Cliëntbegeleider**

Clientbegeleiders zijn in dienst van het domein Wonen & Dagbesteding van Visio. Zij werken in zorg-onderwijsgroepen samen in de klas met het onderwijzend personeel. Zij begeleiden de leerlingen vanuit hun zorgvraag.

- **Vakleraar**

Er zijn vakleraren voor bijvoorbeeld de vakken bewegingsonderwijs (gymnastiek en zwemmen), muziek en senso-motorische integratie. Afhankelijk van de leervragen nemen de leerlingen in (sub)groepen deel aan de vaklessen. Tevens zijn er vanuit het Centrum van Vormingsonderwijs vakdocenten beschikbaar voor het geven van lessen levensbeschouwing/vormingsonderwijs, afhankelijk van opgave door ouders.

- **Therapeut en trainer**

Het gaat hier om behandelaren en trainers op school, zoals fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten en trainers oriëntatie en mobiliteit. Ze zijn niet altijd in dienst van Visio Onderwijs. Binnen Visio Onderwijs bestaat de mogelijkheid tot behandeling en ondersteuning door therapeut, mits deze behandeling ondersteunend aan of voorwaardelijk voor het goed kunnen volgen van onderwijs is. De inzet van therapeuten onder leiding moet zijn goedgekeurd door de Commissie

Leerlingen Zorg. Bij plaatsing van nieuwe leerlingen vindt altijd een screening door de fysiotherapeut rond de motorische ontwikkeling en logopedist rond de mond- en spraakontwikkeling en het gehoor plaats.

- **Decaan, stagecoördinator en -begeleider**
De schooldecaan adviseert en ondersteunt de leerlingen in hun beroepskeuze en vervolgopleidingen. Deze medewerker verzorgt ook de LBO (loopbaanoriëntatie) lessen en coördineert de stage voor de leerlingen van het vso, uitstroom vervolgopleiding. Daarnaast is er een stagecoördinator en stagebegeleider voor het vso pro en mb. Zij coördineren de verschillende soorten stages zoals de interne stages, de externe groepsstages en de externe individuele stages. De stagebegeleider begeleidt de leerlingen bij de interne stages en de externe groepsstages.
- **Secretaresse/administratieve functie**
De secretarissen en de administratief assistent verzorgen alle secretariële en administratieve werkzaamheden voor de schoolleider in het kader van de leerlingadministratie van de school en aob, de personeelsadministratie, de financiële administratie, het

beantwoorden van de telefoon en andere beheers-taken.

- **(Pedagogisch) Conciërge en medewerker huishoudelijke dienst**
De conciërge verricht allerlei taken binnen de school, zoals het uitvoeren van reparaties, het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden en het vervoeren van leerlingen naar het zwembad. De medewerker huishoudelijke dienst voert huishoudelijke taken uit en beheert voorraden. Het dagelijks schoonmaken van de school vindt meestal plaats door een extern bedrijf.
- **Stagiair**
Elk schooljaar bieden wij de gelegenheid aan studenten om stage te lopen. Het betreft vooral studenten vanuit de mbo-opleidingen onderwijsassistent, pedagogisch medewerker, de hbo-opleidingen leraar lichamelijke opvoeding (alo), basisonderwijs (pabo) en sociaal werk en de wo-opleiding orthopedagogiek.
- **Vrijwilliger**
Op diverse momenten gedurende het jaar zijn er vrijwilligers betrokken bij allerhande activiteiten binnen de school.

4. Aanmelding, Instroom en Uitstroom

Leerlingen kunnen op onze school op verschillende leeftijden instromen. Sommige leerlingen stromen in als ze 4 jaar zijn. Bijvoorbeeld vanaf een (medisch) kinderdagverblijf of vanuit de vroegbegeleiding van Visio. Leerlingen zijn vanaf hun 5e jaar leerplichtig, maar we stimuleren het om een leerling met 4 jaar al naar school te laten gaan. Er zijn ook leerlingen die later instromen vanuit het regulier basisonderwijs of regulier voortgezet onderwijs. De meesten van hen kregen in de vorige setting ambulante onderwijskundige begeleiding (aob).

Wanneer een leerling wordt aangemeld voor het volgen van onderwijs op een Visio-school, na eventueel een oriënterend bezoek aan de school, kijken we of de leerling een cluster-1-indicatie heeft. Als dat niet het geval is, dan volgt een aanmeldingstraject Kind & Jeugd. In dit traject wordt vastgesteld of het kind tot de doelgroep behoort op grond van de visuele beperking en de ondersteuningsbehoefte en of de school kan voorzien in die behoeften van de leerling.

Er kan sprake zijn van de volgende onderzoeken: visueel functieonderzoek, oogartsonderzoek, didactisch onderzoek, intake/maatschappelijk werk-onderzoek waarbij eerdere onderzoeken/behandelingen opgevraagd worden, onderzoek door een gedragsweten-

schapper en zo nodig een motorisch onderzoek.

Tot slot geven we een advies of de leerling het beste geplaatst kan worden op een Visio-school of op een andere school met ambulante onderwijskundige begeleiding en wordt integraal gekeken naar het aanbod dat het kind nodig heeft van alle Visio-domeinen.

Deze afweging wordt gemaakt en het besluit wordt genomen door de Commissie van Onderzoek (CvO)/ Kind & Jeugd Multidisciplinair overleg (KJMD).

Wanneer we de leerling toelaten tot een van de Visio-scholen volgen er gesprekken met u als ouder, we stellen een instroomprofiel op en de leerling mag komen wennen. In het instroomprofiel (voorlopig ontwikkelingsperspectief) staan handelingsadviezen en staat beschreven welke leerroute de leerling gaat volgen en waar hij naar uit zal stromen na zijn carrière op het so of vso. Zo nodig moet u als ouder het vervoer naar school regelen. Daarnaast kan het nodig zijn een indicatie voor persoonlijke verzorging of voorbehouden handelingen op school aan te vragen. Binnen zes weken na plaatsing volgt een eerste gesprek waarin we het ontwikkelingsperspectief met ouders bespreken en vaststellen.

Als een leerling 12 wordt, maakt hij in principe de overstap van het so naar vervolgonderwijs. Dit kan vso zijn of regulier vo met ambulante onderwijskundige begeleiding. Deze overstap wordt in de Commissie Leerlingenzorg (CLZ) zorgvuldig besproken.

Een leerling van het vso kan uitstromen als er een passende vervolgsetting is gevonden. Dit kan dagbesteding, arbeid of vervolgonderwijs (bijvoorbeeld mbo) zijn. Vanwege lange wachtlijsten stimuleert de school ouders om tijdig op zoek te gaan naar een vervolg. Als de ouders dat willen, kunnen wij daarin adviseren.

Een leerling kan ook tussentijds uitstromen naar een andere school. Elk jaar stelt de CLZ en CvO vast of onze school nog de beste plek is voor deze leerling. Zodra leerlingen het aankunnen om naar regulier onderwijs met aob te gaan zal de commissie dit aan u als ouder adviseren. De overstap begeleiden we altijd zorgvuldig. Door middel van het onderwijskundig rapport, eindonderzoek en portfolio verstrekken we informatie aan de vervolgsetting. vso-leerlingen uit de niet diploma gerichte leerwegen lopen vaak in de transitiefase (laatste jaren in het vso) al meerdere dagen stage op de plek waar ze naar uitstromen.

Leerlingen van 5 tot 16 jaar zijn leerplichtig. Jongeren tussen de 16 en 18 jaar die nog geen startkwalificatie hebben behaald zijn kwalificatieplichtig. Indien een leerling tot zijn 20ste op school blijft motiveert de CVO waarom de leerling langer blijft dan zijn 18de verjaardag en wat de leerling nog gaat leren in die extra jaren.

4.1 Leerlingenzorg en Commissie Leerlingen Zorg

Al onze scholen hebben een Commissie Leerlingen Zorg (CLZ). De commissie werkt onder eindverantwoordelijkheid van de Commissie van Onderzoek (CvO) en is verantwoordelijk voor de leerlingenzorg op de school. De CLZ kijkt naar het aanbod van het onderwijs, de resultaten van de leerlingen en stelt het ontwikkelingsperspectief (OPP) van elke leerling op. Wanneer leerlingen nieuw op school komen, hebben ze een voorlopig OPP. In de CLZ wordt een eventuele verlenging van het OPP besproken.

In de CLZ zitten specialisten van de school die met de leerlingen te maken hebben. Dat zijn een coördinator, een gedragswetenschapper en een intaker/maatschappelijk deskundige. Als het nodig is, sluit ook de oog-, school- of jeugdarts aan. De schoolleider is de voorzitter van de commissie.

4.2 Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Aan het begin van de schoolloopbaan stellen we voor de leerling binnen zes weken na plaatsing een ontwikkelingsperspectief (OPP) vast. In dit OPP staat beschreven welke leerroute de leerling gaat volgen, waar de leerling naar uit zal stromen na zijn schoolloopbaan bij Visio en welke handelingsadviezen gevolgd gaan worden. Elk jaar bespreken we dit ontwikkelingsperspectief met u als ouder en stellen het zo nodig bij aan de hand van resultaten of de ontwikkeling van uw kind. De doelen en resultaten van het onderwijs leggen we vast in groepsplannen en in het ontwikkelingsperspectiefplan. Tevens leggen we behaalde resultaten vast in een leerlingvolgsysteem. Een leerling is tot zijn 18de jaar leerplichtig, maar kan met verlenging tot en met zijn 20ste op school blijven.

4.3 Rapport en RapPortfolio

Twee keer per jaar krijgen de leerlingen een Rapport of RapPortfolio mee naar huis. Dit als aanvulling op het OPP. Het RapPortfolio van enkele scholen voor so en (v)so-(e)mb leerlingen geeft een beeld van de vorderingen, interesses en ambities van de leerlingen. Deel 1, 3 en 4 vullen de leerlingen zoveel mogelijk zelf in en in deel 2 schrijft de leraar per vakgebied iets aan de leerling en zijn ouders/verzorgers.

Deel 1	Dit ben ik
Deel 2	Dit leer ik
Deel 3	Dit wil ik
Deel 4	Dit kan ik

5. Opbrengstgericht werken

We willen precies weten hoe het gaat met de leerlingen. Onderwijsopbrengsten, voor welk ontwikkelingsgebied dan ook, worden gemeten met behulp van toetsen en observatie-instrumenten. Per doelgroep is binnen cluster 1 afgesproken welke instrumenten, toetsen bijvoorbeeld CITO en OVM, leerlijnen en observatiesystemen er eenduidig gebruikt worden.

5.1 Foto's

De instrumenten leveren data over het niveau van de leerlingen. Deze data wordt op gezette tijden verzameld en verwerkt in speciaal ontwikkelde formats; de zogeheten foto's. Zo kunnen we een uitspraak doen over de resultaten van het hele cluster ten opzichte van andere typen onderwijs én kunnen we onze scholen onderling vergelijken. Dit laatste maakt het ook mogelijk om te kiezen bij welke school het beste advies kan worden ingewonnen om de opbrengsten binnen een leergebied op onze eigen school te verbeteren. Er zijn drie foto's: de clusterfoto, de schoolfoto en de groepsfoto.

- Op basis van de clusterfoto stelt Visio cluster 1 (Visio en Bartiméus Onderwijs) per doelgroep de ambitie clusterstandaarden vast. Dit tegen de achtergrond van de door ons ervaren opdracht om iedere leerling zoveel mogelijk bagage mee te geven voor zijn verdere, zo zelfstandig mogelijke leven in de maatschappij. Het vaststellen van de ambitie clusterstandaarden en bijbehorend beleid gebeurt één keer per twee jaar.

- Elke school maakt, afhankelijk van de doelgroep, één of twee keer per jaar schoolfoto's en stelt haar eigen ambitie schoolstandaarden vast. Deze ambities zijn het uitgangspunt van het schoolbeleid.
- Elke leraar maakt, afhankelijk van de doelgroep, één of twee keer per jaar een groepsfoto. Deze foto wordt naast de ambitie schoolstandaarden gelegd en is daarmee richtpunt voor de onderwijsinterventies van de leraar in zijn groep. Dit handelen is veelvuldig onderwerp van gesprek en professionalisering in elke school.

Elke foto op elk niveau is zowel de evaluatie van de eerdere (beleids-)interventie als vertrekpunt van de komende (beleids-)interventie. Zo wordt duidelijk hoe gewerkt wordt aan het verhogen van de opbrengsten.

Het komt voor dat leerlingen uit verschillende doelgroepen, zoals so en mb, samen een onderwijskundige eenheid vormen doordat ze in één klas geplaatst zijn. Klassen waar dit voorkomt hebben dan te maken met 2 ambitiestandaarden en daardoor met meerdere groeps- en schoolfoto's.

5.2 Leerlingvolgsysteem

De uitkomsten van de toetsen en de observaties staan in digitale leerlingvolgsystemen.

We gebruiken Somtoday voor het vso, uitstroom arbeid en vervolgopleiding en EduMaps voor het so en (v)so- (e)mb, uitstroom dagbesteding.

6. Tevredenheidsonderzoek

Jaarlijks wordt de tevredenheid en de sociale veiligheidsbeleving op de Visio-scholen gemeten. De meting wordt uitgevoerd onder de leerlingen van de Visio-scholen, hun ouders/verzorgers en de medewerkers.

Er worden verschillende vragenlijsten gehanteerd, afhankelijk van de ontwikkelingsfase en de leeftijd. De (v)so Q+ vragenlijst wordt gehanteerd voor de so-, so-mb- en vso-mb-leerlingen. De volgende varianten zijn daarbij benut:

- **So-variant 1:** de kleuters en de so-mb-leerlingen krijgen de vragenlijst op papier aangeboden, in tweepuntsschaal waarbij de kinderen smileys kunnen inkleuren om hun mening te geven. Om de resultaten te kunnen vergelijken met de resultaten van andere

doelgroepen is de tweepuntsschaal omgerekend naar een vierpuntsschaal.

- **So-variant 2:** de so-leerlingen van groep 3 t/m 5 kunnen deze variant op papier invullen of digitaal. De vragenlijst heeft een vierpuntsschaal.
- **So-variant 3:** de so-leerlingen van groep 6 t/m 8 vullen deze vragenlijst digitaal in. De vragenlijst heeft een vierpuntsschaal.
- **Vso-variant 1:** de vso-mb-leerlingen krijgen de vragenlijst op papier aangeboden, waarbij de kinderen/jongeren door het inkleuren van smileys hun mening kunnen geven. Om de resultaten te kunnen vergelijken met de resultaten van andere doelgroepen is de tweepuntsschaal omgerekend naar een vierpuntsschaal.

De benchmark voor deze vragenlijsten is het landelijk gemiddelde in het so, dan wel het landelijk gemiddelde in het vso.

De vo+ vragenlijst wordt (digitaal) voorgelegd aan de **vso-leerlingen** die deelnemen aan praktijkonderwijs en voor de leerlingen met uitstroom naar vmbo of havo. De vragen zijn afkomstig uit de Vensters vo vragenlijst, zodat de benchmark het reguliere vo is. Deze vragenlijst heeft een vijfpuntsschaal. Om de resultaten te kunnen vergelijken met de resultaten van andere doelgroepen is de vijfpuntsschaal omgerekend naar een vierpuntsschaal.

Aan de standaard (v)so Q+ en vo+ vragenlijst heeft cluster 1 enkele vragen toegevoegd die te maken hebben met:

- het mee mogen doen en meedenken
 - vriendschap, seksuele ontwikkeling en weerbaarheid.
- Bij deze vragen is het gemiddelde van cluster 1 de benchmark.

Observatie: bij de leerlingen die een ernstige meervoudige beperking hebben en niet in staat zijn om een vragenlijst in te vullen, wordt een observatie uitgevoerd aan de hand van een observatielijst die cluster 1 heeft ontwikkeld. De observatielijst heeft een vierpuntsschaal.

Ouders: aan ouders wordt een vragenlijst voorgelegd die bestaat uit standaardvragen die gelinkt zijn aan de (v)so+ vragenlijst, aangevuld met enkele cluster-1-vragen. De vragenlijst heeft een vierpuntsschaal.

Medewerkers: aan de medewerkers van de scholen wordt een vragenlijst voorgelegd die bestaat uit standaardvragen die gelinkt zijn aan de (v)so+ vragenlijst, aangevuld met enkele cluster 1 vragen. De vragenlijst heeft een vierpuntsschaal.

Significante afwijkingen van de benchmark worden met groen (positief) of rood (negatief) aangeduid.

Op basis van de jaarlijkse resultaten wordt een actieplan door iedere school opgesteld en uitgevoerd.

7. Medezeggenschap

7.1 Samenwerken met ouders

Ouderbetrokkenheid wordt gestimuleerd. Daar gaan we in dit hoofdstuk dieper op in.

Educatief partnerschap

In het verleden was er een duidelijke taakverdeling tussen ouders en school. School was verantwoordelijk voor het onderwijs, de ouders voor de opvoeding.

De afgelopen jaren vindt er een verschuiving plaats naar educatief partnerschap. Dat wil zeggen: opvoeding en onderwijs zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders en school, al blijft het natuurlijk zo dat de school en de ouders verschillende eindverantwoordelijkheden hebben. Natuurlijk blijven de ouders eindverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen en de school voor het onderwijs.

Een voorwaarde voor goed educatief partnerschap is onderling vertrouwen tussen ouders en leraren.

De gedachte achter educatief partnerschap is dat de school en de ouders een gemeenschappelijke inspanningsverplichting hebben. Zij streven beide hetzelfde doel na: de optimale ontwikkeling van het kind.

Onderwijsondersteuning door ouders

De ouders worden door het schooljaar heen uitgenodigd voor diverse activiteiten, zoals ouderinformatiebijeenkomsten, de oudercontactdag en de Kerstviering. Ook worden thema- of ouderavonden georganiseerd waarbij ouders elkaar, deskundigen en leraren kunnen ontmoeten. Bij feesten en vieringen worden ouders uitgenodigd om te helpen of deel te nemen.

Ouders zijn, na telefonische afspraak, altijd welkom voor een bezoek aan de klas om te kunnen beleven hoe het onderwijs aan hun kind wordt aangeboden.

Ouders worden ook betrokken bij het organiseren en uitvoeren van educatieve excursies.

Betrokkenheid van ouders (en leerlingen) bij keuzen en schakelmomenten

Wanneer onderzoeken, zoals bijvoorbeeld een loopbaanonderzoek, hebben plaatsgevonden worden ouders altijd uitgenodigd om de rapportages te bespreken. Jaarlijks vindt gezamenlijk de opp-bespreking plaats. Dat is het evalueren van vorderingen en vaststellen van het onderwijsprogramma voor komend schooljaar. Bij de overgang naar het vso of uitstroom naar regulier onderwijs of dagbesteding vindt een eindgesprek plaats.

Heldere communicatie en informatieoverdracht

Alle belangrijke informatie, nieuwsbrieven en foto's van activiteiten worden verstuurd aan ouders. Ouders ontvangen regelmatig een nieuwsbrief van de eigen klas en/of de directie.

Via www.visio.org/onderwijs, het Ouderportal van ParnasSys of Somtoday en de Parro-app kunnen ouders snel en direct zaken opzoeken die op school spelen en leven. We merken dat het een mooie laagdrempelige manier is van onderling contact en dat hier veelvuldig gebruik van wordt gemaakt in bijna alle groepen. Ouders van kleuters en (jonge) leerlingen met een meervoudige beperking krijgen soms een "heen-en-weerschriftje" via de mentor; een contactschriftje waarin ouders en leraar dagelijkse dingen opschrijven, om de leerling te helpen dingen over school en thuis te "vertellen". Wanneer ouders geen Nederlands kunnen schrijven, zoekt de leraar naar alternatieve vormen, zoals gesproken berichten. Ouders ontvangen het rapportfolio, het opp en de tussenevaluatie daarvan; hierover kan in gesprek gegaan worden met de leraar.

7.2 Formele medezeggenschap

Visio Onderwijs bestaat formeel uit drie onderwijsinstellingen; Noord, Midden en Zuid. Elke onderwijsinstelling heeft een formele medezeggenschapsraad (MR), bestaande uit een ouder- en een personeelsgeleding. Ook oudere leerlingen kunnen deelnemen aan het overleg met de schoolleider. Voor Visio Onderwijs als geheel bestaat er een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR), bestaande uit ouders, eventueel oudere leerlingen en personeelsgeleding, welke periodiek overleg voert met de Raad van Bestuur van Visio. Naast deze formele medezeggenschap worden op de scholen bijeenkomsten voor geïnteresseerden georganiseerd rond een thema dat ouders en/of leraren van de betreffende school belangrijk vinden.

De medezeggenschap is in de loop van 2020 geactualiseerd. De vijf MR-en en de GMR blijven bestaan om alle formele zaken te behandelen zoals de Wet medezeggenschap op scholen dat voorschrijft. Tegelijk kreeg de informele medezeggenschap op de scholen meer gewicht. Ouders, leerlingen en medewerkers willen graag meedenken over en invloed hebben op onderwerpen die dichtbij op de scholen spelen.

De lokale MR-en en de (G)MR vergaderen een aantal keer per jaar. De MR-vergaderingen vinden plaats op de afzonderlijke scholen. De GMR-vergaderingen vinden doorgaans in Huizen plaats. We vergoeden de reiskosten voor de MR- en (G)MR-leden en als ouder ontvangt u voor de (G)MR een presentievergoeding.

Is na het lezen van deze informatie uw nieuwsgierigheid gewekt, heeft u belangstelling voor deze taak of wilt u wat meer weten? Neem dan gerust contact met ons op.

U kunt ons bereiken via de volgende e-mailadressen:

- Medezeggenschap Grave (Zuid):
jeaninepetronillia@visio.org
- Medezeggenschap Breda (Zuid):
rachelkemperman@visio.org
- Medezeggenschap Rotterdam (Zuid):
ulcovanderende@visio.org
- Themaraad aob (landelijk):
johnschut@visio.org
- Medezeggenschap Amsterdam (Midden):
liavanemmerik@visio.org
- Medezeggenschap Haren (Noord):
marianofficier@visio.org

MR Zuid: mrzuid@visio.org

MR Midden: mrleden25hd@visio.org

MR Noord: MRVisioOnderwijsHaren@visio.org

GMR: gmr@visio.org

8. Expertise van de onderwijsmedewerkers

We streven ernaar dat onze leerlingen dezelfde kennis en vaardigheden opdoen als kinderen op andere scholen voor speciaal basis- of voortgezet onderwijs. Toch zijn onze scholen óók heel speciale scholen. De visuele beperking van de leerlingen vraagt om aanpassingen van het onderwijs, de materialen en het schoolgebouw. We houden rekening met de visuele en andere beperkingen en passen het onderwijs aan de mogelijkheden van onze leerlingen aan. Met als doel dat iedere leerling zich optimaal kan ontwikkelen om straks zo zelfstandig en gelijkwaardig mogelijk deel kan nemen aan de samenleving.

Dit doen we door onder andere extra aandacht te besteden aan de stimulering van zintuigen, fysieke aanpassingen te doen, speciale methoden toe te passen en specifieke kennis te hebben van bepaalde stoornissen en ziektebeelden.

8.1 Zintuigen

Zien: Visuele stimulatie en kijktraining

Binnen het onderwijs aan slechtziende kinderen wordt extra aandacht besteed aan het kijken. We leren kinderen nieuwe compenserende vaardigheden of versterken reeds bestaande visuele vaardigheden. Naast het bieden van een visueel aantrekkelijke leeromgeving, met heldere kleuren en duidelijke contrasten vindt er ook visuele stimulatie en kijktraining plaats. Beide interventies zijn erop gericht om functioneel en optimaal gebruik te kunnen maken van visuele (rest-)capaciteiten.

Tast: Tactiele training

Voor blinde kinderen is tast het belangrijkste zintuig om objecten te herkennen, voor oriëntatie & mobiliteit en leren in het algemeen. Een blind kind moet zijn tastzintuig zo optimaal mogelijk kunnen gebruiken. Door middel van tactiele training worden de tactiele vaardigheden en kennis van een kind gestimuleerd en getraind.

Tast: Braille

Het brailleschrift (genoemd naar de bedenker Louis Braille) is een vervangend middel voor schriftelijke communicatie. Binnen de scholen en in de ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) zijn een behoorlijk aantal kinderen aangewezen op braille. Wij noemen ze "brailleleerlingen", want niet alle kinderen zijn volledig blind. Veel kinderen hebben nog een restvisus. Deze visus is echter te weinig om het lezen in zwartschrift

voldoende op te kunnen bouwen en daarom leren we hen braille aan.

8.2 Fysieke aanpassing

Schoolgebouw en omgeving

Het gebouw is ingericht voor en aangepast aan slechtziende en blinde leerlingen. Aanpassingen zijn er door het gebruik van heldere kleuren en duidelijke contrasten, goede verlichting, oriëntatiepunten, zonwering en verwijzers. De lokalen zijn ruim en licht en de gangen leeg, breed en veilig. Elk klaslokaal kent een directe of vrijwel directe uitgang naar buiten voor calamiteiten. Ook zijn er verzorgingsruimtes (soms met tilliftinstallatie). Er zijn vaklokalen, praktijklokalen, sensorische activeringsruimten, een kamer voor visuele stimulatie en kamers voor therapeuten of specialisten. Uiteraard zijn ook de gymzaal en het zwembad aangepast aan onze doelgroep.

Gezien de diversiteit van onze leerlingen, maken wij soms gebruik van verschillende, van elkaar afgeschermd pleinen. Het terrein rondom de school is aangepast door middel van geleidelijnen.

Oriëntatie & mobiliteit (O&M)

Oriëntatie is weten waar je bent en waar je naar toe wilt. Mobiliteit is daar daadwerkelijk kunnen komen. Naast de oriëntatie- en mobiliteitslessen die wij bieden, valt vooral het volgende op binnen ons onderwijs:

- de opstelling in de klas is (zoveel mogelijk) hetzelfde
- we werken met vaste plaatsen in de klas
- we werken met herkenningspunten in de klas
- er zijn vaste looproutes in de klas.

ICT/technologie en wetenschap

Aan de ene kant biedt ICT enorme kansen voor leerlingen met een visuele beperking. ICT heeft in rap tempo onze klaslokalen veroverd. Aan de andere kant zijn er belemmeringen. De lesstof wordt dan wel steeds digitaal, maar dat betekent niet dat die ook altijd goed toegankelijk is voor onze leerlingen.

We investeren in gedegen technologieonderwijs en adequate voorzieningen voor onze doelgroep. Zo worden leerlingen via Leren Programmeren, Computational Thinking en de Leerlijn Technologie en Wetenschap "ingewijd" in hedendaags digitaal onderwijs.

Hulpmiddelen

Visio Onderwijs heeft op tal van manieren hulpmiddelen voor leerlingen beschikbaar om het onderwijs zo

optimaal mogelijk te kunnen volgen. Er zijn hulpmiddelen als vergrotingsapparatuur, brailleleesregels, piegten, loepen, taakverlichting, aangepast spel-materiaal, vergrote werkbladen, speciale apps, time-timers en verwijzers.

8.3 Methoden

KSF

Visio en Bartiméus hebben 5 Kritische Succesfactoren (KSF) onderscheiden om de maatschappelijke participatie van mensen met een visuele beperking te vergroten door hun talenten zo optimaal mogelijk in te zetten. Door aan deze KSF aandacht te schenken moeten de leerlingen met een visuele beperking op school én later in de maatschappij dezelfde resultaten kunnen behalen als goedziende leeftijdsgenoten.

Deze succesfactoren zijn:

1. inzicht in de eigen visuele beperking en hiermee om kunnen gaan
2. inzicht in de eigen talenten en deze kunnen uitbouwen
3. kunnen communiceren over de visuele beperking en eigen talenten
4. de interactie tussen jezelf en de omgeving kunnen beïnvloeden
5. beschikken over een netwerk in de maatschappij van mensen mét en zonder visuele beperking.

Voor alle leerlingen (school én aob) zijn of worden leerlijnen opgesteld om te werken aan de succesfactoren en de toepassing daarvan is in gang gezet.

Leerweg 3D-2D

Met deze leerweg wordt het inzicht in de transformatie van 3D- en 2D-weergaven hiervan bij leerlingen met een zeer ernstige visuele beperking vergroot. Zij zijn hierdoor beter in staat tekeningen te interpreteren, die zij tegenkomen bij diverse vakken als wiskunde, natuurkunde en zaakvakken. Zij begrijpen door gebruik te maken van de leerweg beter hoe deze tekeningen in relatie staan tot werkelijke objecten.

Leren programmeren/ Computational Thinking/ Mediawijsheid

De digitalisering van ons onderwijs en begeleiding krijgt een steeds prominentere rol in ons primair proces. We werken aan het goed toerusten van leerlingen en medewerkers op ICT-gebied en gebruiken/ontwikkelen leerlijnen als Wetenschap & Technologie, Mediawijsheid en Informatievaardigheden en Informatica & Programmeren.

Totale Communicatie

Zonder communicatie verkeren mensen in een isolement. Zodra er sprake is van communiceren kan iemand contacten aangaan, relaties leggen en behoeftes en wensen kenbaar maken. Voor leerlingen met een visueel-verstandelijke beperking is taalontwikkeling en leren communiceren niet vanzelfsprekend. De methodiek "Totale communicatie" die we gebruiken, is een basishouding om op maat aan te sluiten bij het communicatieniveau van elke afzonderlijke leerling.

Liedjeskist

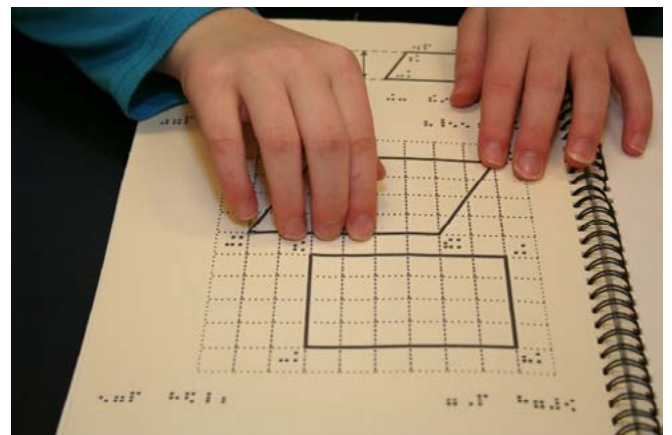
Binnen het onderwijs voor leerlingen met een (zeer) ernstige visuele, verstandelijke (en motorische) beperking zijn muziek en liedjes belangrijke ingangen tot communicatie. Middels de Liedjeskist hebben we muziek en (Totale) Communicatie als werkwijze bij elkaar gebracht.

Beleven in Muziek (BIM)

"BIM" staat voor "beleven in muziek". Het is een methode met muziekbeleving in de zorg en het onderwijs aan kinderen met een ernstig meervoudige beperking. Het uitgangspunt in deze werkwijze is dat het kind de muziek tijdens de muziekactiviteiten op het lichaam beleeft. De begeleider van de muziekactiviteit vertaalt een muziekaspect dat in de muziek te horen is zoals sterk-zacht of een ritme direct op het lichaam van het kind.

Curriculum Kijk wat Kan

Kijk wat Kan is een voor de leerlingen met een ernstige meervoudige beperking (emb) aangepast curriculum. Het bestaat uit zes verschillende leerlijnen: Basale Ontwikkeling, Speel- en Leergedrag, Motoriek, Zintuiglijke Ontwikkeling, Communicatie en Wereld-verkenning. Daarbij zijn per ontwikkelingsleeftijd werkdoelen opgesteld. De bestaande leerlijnen voor de so-emb-leerlingen worden momenteel geactualiseerd en daarna volgt het ontwikkelen van dergelijke leerlijnen voor de vso-emb-leerlingen.

8.4 Stoornissen

Cerebral Visual Impairment (CVI)

In de loop van de jaren tachtig van de vorige eeuw ontstond het inzicht dat er een groep kinderen is bij wie de slechthoortheid of blindheid niet te verklaren is vanuit een beperkte gezichtsscherpte en/of een beperkt gezichtsveld. Dit zijn de kinderen met visueel functieverlies als gevolg van hersenbeschadigingen. CVI is de afkorting van "Cerebral Visual Impairment", een term die een aandoening aanduidt waarbij er sprake is van slechthoortheid waarvoor geen oogheelkundige verklaring is. Visio kan voor haar onderwijs putten uit een ontwikkelde toolkit, cursussen en kijkwijzer.

Autismespectrumstoornis (ASS)

Autisme is een aangeboren stoornis in de hersenen die levenslang blijft en die op alle gebieden invloed heeft. Mensen met autisme verwerken informatie die via de zintuigen binnenkomt - de prikkels - op een andere manier. Daarnaast zijn veel mensen met autisme over- of ondergevoelig voor bepaalde prikkels zoals geluid of pijn. Zij nemen vooral waar in details en kunnen er moeilijk een geheel van maken. Het is alsof ze losse puzzelstukjes in hun hoofd hebben, zonder een compleet beeld. Ze vinden het moeilijk om te begrijpen wat er in de ander omgaat en om te vertellen wat ze zelf beleven en denken. Hun manier van doen is anders. De wereld is voor mensen met autisme onvoorspelbaar, chaotisch, bedreigend en dit kan leiden tot gedragsproblemen.

Visio Onderwijs bundelt expertise rond de combinatie autismespectrumstoornis en de visueel (en verstandelijke) beperking en kan het onderwijs hierop aanpassen.

Sensorische Informatieverwerkingsstoornissen

Sensorische informatieverwerking (SI) is het vermogen om prikkels uit je omgeving én vanuit je eigen lichaam op te nemen; het vermogen om deze te selecteren en daarna met elkaar in verband te brengen en te verwerken. Deze informatie doe je op via de zintuigen. Verwerking daarvan is nodig om op een adequate manier te kunnen reageren op alle prikkels. Als zich problemen in de SI voordoen, kunnen we het kind stimuleren tot een adequate prikkelverwerking door doelgerichte activiteiten aan te bieden of de omgeving aan te passen. Voorbeelden van SI zijn problemen rondom aandacht, gedrag en tactiele of auditieve discriminatie. Binnen ons onderwijs wordt extra aandacht besteed aan onderzoek en behandeling van SI-stoornissen.

Neuronale Ceroid Lipofuscinose (NCL)

NCL staat voor Neuronale Ceroid Lipofuscinose. Het gaat hier om een groep stofwisselingsziekten met een

progressief verloop waarvan de meest voorkomende JNCL is Dat is een Juvenile vorm van NCL. Voorheen was deze ziekte bekend als Batten Spielmeijer Vogt. Kinderen met NCL en de mensen in hun omgeving krijgen naarmate het kind ouder wordt in toenemende mate te maken met de gevolgen van het ziektebeeld. Visio Onderwijs ondersteunt deze leerlingen en hun ouders in de verschillende fasen van het proces.

8.5 Gedrag

Moeilijk verstaanbaar gedrag (MVG)

Binnen het onderwijs worden leraren soms geconfronteerd met moeilijk verstaanbaar gedrag (MVG) van leerlingen. Hiermee bedoelen we gedragsproblemen waarvan de oorzaak en betekenis vaak lastig te achterhalen zijn. Wanneer onderwijsmedewerkers handelingsverlegen zijn tegenover moeilijk verstaanbaar gedrag dan kan een beroep gedaan worden op het team MVG. Dit multidisciplinaire team zoekt naar oorzaken en oplossingen voor het gedrag van de leerling. Er wordt een eenduidig traject gevolgd met een duidelijk begin- en eindpunt gericht op het ombuigen van het gedrag. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met ouders.

Sociale redzaamheid en burgerschap

Het onderwijs is gericht op het verwerven van een volwaardige plaats in de maatschappij, op de gebieden wonen, werken, vrije tijd en samenleven. De scholen hechten veel waarde aan het leren samenwerken en samenleven. Wij willen de leerlingen toerusten voor het kunnen functioneren in de West-Europese samenleving met haar waarden en normen. In de lessen Sociaal-emotionele vaardigheden, Mens en maatschappij of Oriëntatie op mens en wereld, Podium Plus en Leefstijl besteden wij aandacht aan burgerschap.

De leerlingen oriënteren zich er op hun eigen niveau op hoe mensen met elkaar omgaan, hoe mensen problemen oplossen en hoe mensen zin en betekenis geven aan hun bestaan. Het gaat over de deelgebieden democratie, participatie en identiteit.

We doen dat in een pedagogisch klimaat waarin gelijkwaardigheid, acceptatie en respect voor elkaar belangrijke onderwerpen zijn. We stimuleren gewenst gedrag en gewenste omgangsvormen tussen leerlingen en onderwijsmedewerkers onderling. De medewerkers gaan op respectvolle wijze om met leerlingen en de medewerkers laten voorbeeldgedrag zien in hun omgang met leerlingen en elkaar. Dit ondersteunen we met heldere gedragsregels die we de "communicatieve basishouding" noemen: betrouwbaar, gedreven, oog voor uniciteit, vernieuwend en veilig.

9. Samenwerking met partners

9.1 Intern, binnen Visio

Samenwerking met andere scholen en ambulante onderwijskundige begeleiding van Visio

Er wordt intensief samengewerkt tussen de vijf Visio-scholen en aob-afdelingen. De schoolleiders spreken elkaar iedere twee weken onder leiding van de directeur onderwijs in managementteamvergaderingen (MT), fysiek of online. Voorstellen tot nieuw of aangepast beleid, voorbereid door een vertegenwoordiging vanuit het MT, worden besproken, projecten worden samen gevolgd, er wordt verantwoording afgelegd over nagestreefde doelen en ideeën over bijvoorbeeld de toekomstige organisatie en inhoud van het onderwijs worden gedeeld. Er zijn landelijke werkgroepen met vertegenwoordigers van diverse scholen en aob-afdelingen rondom diverse thema's werkzaam onder leiding van een daartoe aangewezen schoolleider. Ook de coördinatoren en gedragswetenschappers van alle onderwijsvestigingen en -afdelingen komen regelmatig in het jaar bij elkaar om te spreken over thema's die hen binden. Er wordt kennis uitgewisseld en gezamenlijk doorontwikkeld.

Samenwerking met andere domeinen van Visio, direct leerlinggebonden: Kind & Jeugd

Om de zorg en dienstverlening aan leerlingen die naast het onderwijs tevens gebruik maken van hulp uit de andere domeinen van Visio (Wonen & Dagbesteding en/of Revalidatie & Advies), nog beter op elkaar af te stemmen, is het programma Kind & Jeugd ontwikkeld.

Er is een gezamenlijk toelatingstraject en er wordt direct een basisplan opgesteld met de gegevens van de toelatingsdiagnostiek, het persoonsbeeld, het perspectief met betrekking tot wonen, werken en vrijetijdsbesteding én het hoofddoel van de te ontvangen zorg of begeleiding. Dit basisplan is de onderlegger voor alle volgende deelplannen van de verschillende domeinen waar het kind of de jongere zorg of begeleiding gaat ontvangen. Er wordt een procescoördinator benoemd die ervoor moet waken dat alle deelplannen op elkaar en het basisplan zijn afgestemd. Daartoe vindt periodiek overleg plaats met alle betrokkenen, ook met ouders of de leerling zelf. De procescoördinator is ook het eerste aanspreekpunt voor ouders/verzorgers. In 2022-2023 is dit proces geëvalueerd op het uniform uitvoeren in alle regio's; mogelijk worden aanpassingen doorgevoerd voor de komende jaren.

Tussen de so/vso-mb-afdelingen van Visio Onderwijs en Wonen & Dagbesteding bestaat van oudsher een nauwe samenwerking. De meeste leerlingen van de afdeling so/vso-mb wonen bij hun ouders, maar er zijn ook leerlingen die bij het domein Wonen & Dagbesteding wonen of regelmatig logeren. Daarnaast biedt dit domein op diverse locaties naschoolse intensieve revalidatie, opvang/behandeling of dagopvang op de woensdag(middag) of opvang in vakanties aan een aantal leerlingen van de scholen. Visio Wonen & Dagbesteding biedt ook thuiszorg-op-maat.

Wij werken samen met Visio Revalidatie & Advies voor de uitvoering van diverse onderzoeken en behandelingen. Voorbeelden van onderzoeken zijn oogheelkundig onderzoek, visueel functieonderzoek, ontwikkelingsonderzoek, visueel perceptieonderzoek. Voorbeelden van behandelingen zijn ergotherapie, logopedie, oriëntatie & mobiliteit en maatschappelijk werk.

Er wordt steeds meer samengewerkt op het gebied van het organiseren en uitvoeren van cursusaanbod voor ouders, contactpersonen van ander onderwijs/opvang en leerlingen zélf.

Ontwikkelingsbegeleiders van Revalidatie & Advies begeleiden jonge kinderen vaak voorafgaande aan een onderwijsaanbod. Zij begeleiden ouders en jonge kinderen met een visuele beperking, zodat de kinderen zoveel mogelijk een normale, gezonde ontwikkeling kunnen doormaken. Wanneer onderwijs in beeld komt, wordt gezorgd voor een goede overdracht aan de Visio-school. Wanneer kinderen gebruik gaan maken van regulier of ander clusteronderwijs worden de leerlingen, hun ouders en de betrokkenen van het andere onderwijs gedurende groep 1 en 2 door zowel de ontwikkelingsbegeleider als de aob-er begeleid.

Visio Onderwijs werkt samen met het Cliëntservicebureau als het gaat om het aanmeldingstraject (zie KJMD/CVO), het verkrijgen van gegevens van externe partijen (zoals een reguliere oogarts) en het verwerven van zorgindicaties.

Samenwerking met de afdeling Expertise & Kennisontwikkeling (E&K) en de Visio Academie

Alle scholen en afdelingen aob werken meer of minder intensief periodiek samen met de afdeling Expertise & Kennisontwikkeling (E&K); ze nemen deel aan (soms langlopende) onderzoeken en projecten tot vergroting van de expertise van Visio, al dan niet in samenwerking

met Nederlandse universiteiten en hogescholen. Voor (bij-)scholing van medewerkers kan geput worden uit het aanbod van de Visio Academie en meer specifiek uit het voor het onderwijs vastgestelde Corporate Curriculum.

Samenwerking met Visio International

Alle scholen en aob-afdelingen kunnen gevraagd worden een rol te vervullen als het gaat om deskundigheidsbevordering van buitenlandse scholen en onderwijsorganisaties. Vertegenwoordigers van Visio Onderwijs worden dan door Visio International uitgezonden naar samenwerkingspartners van Visio in het buitenland.

9.2 Extern, buiten Visio

Schoolarts GGD

De schoolarts van de Gemeentelijke Gezondheid Dienst (GGD) is op sommige scholen verbonden aan de Commissie Leerlingenzorg. De arts onderzoekt de leerlingen in ieder geval één keer na plaatsing binnen de school. In het instroomonderzoek wordt de lichamelijke conditie van de leerling gescreend. Zo vindt een gehoortest en een meting van lengte en gewicht plaats. Ouders/verzorgers wordt altijd om toestemming voor het doen van onderzoek gevraagd.

Therapeuten, werkzaam op scholen vanuit een eigen praktijk

Sommige scholen kennen therapeuten (fysiotherapie, ergotherapie) werkzaam vanuit een eigen praktijk. Zij zijn gespecialiseerd in het bieden van zowel onderzoek/voortgangsdagnostiek als onderwijsondersteuning en behandeling. De Commissie Leerlingenzorg geeft al dan niet toestemming voor nader onderzoek/voortgangsdagnostiek of behandeling binnen onderwijstijd. Ouders/verzorgers wordt altijd om toestemming voor het uitvoeren van onderzoek of behandeling gevraagd.

Samenwerking binnen het onderwijsveld, met Bartiméus

In Nederland is het speciaal onderwijs van oudsher onderverdeeld in vier clusters. Dat zijn, met de oude benamingen:

- cluster 1: leerlingen met visuele beperkingen
- cluster 2: leerlingen met auditieve beperkingen
- cluster 3: zeer moeilijke lerende leerlingen, langdurige zieke leerlingen en leerlingen met lichamelijke beperkingen
- cluster 4: leerlingen met psychiatrische of gedragsproblemen.

Het speciaal onderwijs in cluster 1 en 2 heet "landelijk speciaal onderwijs"; het speciaal onderwijs van cluster 3 en 4 valt in het kader van Passend Onderwijs onder de regionale samenwerkingsverbanden.

De scholen en de ambulante onderwijskundige begeleiding van Visio en Bartiméus vormen samen cluster 1. Binnen cluster 1 wordt er intensief samengewerkt op onder andere het gebied van de ontwikkeling van leerlijnen, Opbrengst Gericht Werken en expertiseuitwisseling.

Samenwerking binnen het onderwijsveld, met andere clusters in het speciaal onderwijs

Indien gewenst wordt vanuit de scholen en aob samengewerkt met andere scholen of aob in het speciaal onderwijs. Uiteraard komen de aob-ers van Visio op scholen van de andere clusters om ten behoeve van individuele leerlingen met een visuele beperking ondersteuning te bieden aan die leerlingen en hun docenten. Soms is er sprake van samenwerking in speciale projecten.

Samenwerking binnen het onderwijsveld, met reguliere vormen van onderwijs en samenwerkingsverbanden

Vanzelfsprekend komen aob-ers van Visio ook op reguliere scholen en opleidingen om ten behoeve van individuele leerlingen en studenten met een visuele beperking en hun docenten ondersteuning te bieden. In het kader van passend onderwijs zijn door de Visio aob-afdelingen via daartoe aangewezen contactpersonen contacten gelegd met alle samenwerkingsverbanden in Nederland. Visio maakt geen deel uit van de samenwerkingsverbanden, maar acht goede samenwerking hiermee wel van het grootste belang; om te borgen dat de expertise van Visio beschikbaar blijft of komt voor alle leerlingen/studenten met een visuele beperking.

Samenwerking met stageverlenende bedrijven of instellingen

De scholen van Visio met een vso en/of vso-mb-afdeling werken in het kader van het eindonderwijs aan hun leerlingen samen met bedrijven of instellingen die een stageplaats kunnen bieden aan de leerlingen. Doel hiervan is het voorbereiden van de leerlingen op een soepele overgang naar werk of dagbesteding.

Samenwerking met overige partijen

Alle scholen en aob-afdelingen werken samen met verwijzende instanties en behandelcentra, zoals oogheelkundige klinieken, oogpoli's in ziekenhuizen, MEE,

revalidatiecentra, thuiszorginstellingen, Centra voor Jeugd en Gezin, wijkteams, de afdelingen Jeugdzorg en Leerplicht van de gemeenten en instellingen voor Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ). Het betreft hier samenwerking rondom de individuele leerling of (tijdelijke) projecten.

Alle scholen zijn aangesloten bij Veilig Thuis, een digitale verwijzindex om kinderen in een zorgelijke thuissituatie in beeld te brengen bij andere betrokken partijen zoals hulpverlenende instanties en met hen af te stemmen over te ondernemen acties.

10. Overige zaken van A tot Z

10.1 Adressen Koninklijke Visio

De adressen van onze scholen en aob staan op www.visio.org/adressen-onderwijs. Alle andere Visio-adressen vindt u op www.visio.org/contact.

10.2 Curatele, bewind en mentorschap

Soms zijn mensen niet in staat om hun eigen belangen te behartigen. Dit kan zowel op financieel gebied als op het persoonlijke vlak het geval zijn.

Ondercuratelestelling, onder bewindstelling en mentorschap zijn vooral bedoeld als bescherming tegen anderen die misbruik van de situatie kunnen maken. De maatregelen zijn alleen mogelijk bij meerderjarigen. De maatregelen kunnen wel al worden aangevraagd voordat iemand meerderjarig is en gaan dan in op het moment dat die persoon meerderjarig wordt.

De ondercuratelestelling is bedoeld voor mensen die zowel hun financiële als hun persoonlijke belangen niet kunnen behartigen.

Onder bewindstelling is van toepassing op goederen van mensen die door hun lichamelijke of geestelijke toestand tijdelijk of blijvend niet in staat zijn om hun financiële belangen te behartigen.

Mentorschap is bedoeld voor mensen die hun persoonlijke belangen niet kunnen behartigen. De mentor helpt met het maken van keuzes of het nemen van initiatieven. Meer informatie vindt u via www.rechtspraak.nl.

10.3 Informatieverstrekking door de school aan gescheiden ouders

Als ouders scheiden, behouden zij meestal beiden het ouderlijk gezag over hun kind, ook al woont het kind maar bij één ouder. De school behandelt deze ouders gelijkwaardig en informeert hen allebei over het functioneren en de ontwikkeling van hun kind. Dit is de

school wettelijk verplicht. Dit betekent dat we beide ouders uitnodigen voor ouderavonden en rapportbesprekingen en dat zij beiden de rapporten of rapportfolio krijgen toegestuurd. De niet-verzorgende ouder hoeft dus niet zelf om informatie te vragen. Als na een scheiding één van de ouders het ouderlijk gezag krijgt toegewezen, dan verstrekt de school alleen informatie aan de gezaghebbende ouder.

10.4 Jaarverslag

Visio publiceert ieder jaar een jaarverslag. In het jaarverslag vindt evaluatie en verantwoording van het beleid plaats, de activiteiten en de resultaten. Ook de jaarrekening is in het jaarverslag opgenomen. Het jaarverslag wordt vóór 1 juli vastgesteld en openbaar gemaakt. In het jaarverslag is ook de verantwoording van Visio Onderwijs opgenomen. Het jaarverslag is te vinden op www.visio.org/jaarverslag.

10.5 Klachtenregeling

Informatie over onze onafhankelijk werkzame klachtenfunctionarissen en vertrouwenspersonen vindt u op www.visio.org/klacht.

10.6 Ongevallenverzekering

Voor de leerlingen van de scholen is een ongevalverzekering afgesloten. Ook tijdens evenementen in schoolverband zoals bij een schoolkamp of tijdens stage is de verzekering van toepassing. Bagage is bij schoolactiviteiten niet via de school verzekerd. Schade aan kleding of brillen evenmin. Ook diefstal van goederen valt niet onder de verzekering van school.

Tot slot verzoekt de school u om voor uw kind een Wettelijke Aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten.

10.7 Privacy

Persoonsgegevens van de leerling verwerken we met inachtneming van de Wet Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze privacywet gaat om de "bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens". Relevante gegevens van de leerling nemen we op in het leerlingdossier en gebruiken we alleen voor het doel waarvoor ze zijn opgenomen. Wanneer de leerling aanvullende zorg of dienstverlening binnen Visio ontvangt (conform een overeenkomst) dan hebben degenen die direct betrokken zijn bij de uitvoering van de zorg of dienstverleningsovereenkomst inzage in de gegevens, voor zover dit nodig is voor uitoefening van hun werkzaamheden. Hiervoor geeft u als ouder toestemming. Deze toestemming kunt u altijd weer intrekken. Lees meer over de AVG op www.visio.org/privacy.

10.8 Schorsen en verwijdering

Ondanks alle aandacht die we besteden aan het bieden van een veilig klimaat binnen Visio Onderwijs kan het voorkomen dat een leerling de veiligheid van medeleerlingen of medewerkers op enigerlei wijze in gevaar brengt. Er volgt dan direct een gesprek met de leerling en zijn ouders. Eventueel kan de schoolleider besluiten tot een time-out voor maximaal één dag. Wanneer de problemen (zeer) ernstig zijn of wanneer na diverse time-outs de situatie niet beheersbaar blijkt kan het bevoegd gezag op advies van de schoolleider besluiten tot schorsen of verwijderen door de volgende regels

na te leven:

A) Schorsen

- Het bevoegd gezag kan met opgaven van redenen een leerling voor een periode van ten hoogste één week schorsen.
- Het besluit tot schorsing wordt schriftelijk aan de ouders dan wel, indien de leerling meerderjarig en handelingsbekwaam is, aan de leerling bekendgemaakt.
- Het bestuur stelt de inspectie en de leerplichtambtenaar van een schorsing voor een periode langer dan één dag schriftelijk en met opgave van redenen in kennis. De schorsing wordt via ISD gemeld.
- Ook wanneer de school het voornemen heeft een leerling te verwijderen, mag de daar eventueel aan voorafgaande schorsing maximaal een week duren. De resterende tijd dient de school de leerling binnen de school onderwijs aan te bieden.

B) Verwijderen

- Voordat wordt besloten tot verwijdering hoort het bestuur de betrokken lera(r)en en de ouders en neemt deze gesprekken op in het leerlingdossier.
- Het bevoegd gezag informeert de ouders schriftelijk over de verwijdering. In deze brief moet de aard van de verwijdering duidelijk worden verwoord en met redenen worden omkleed.
- Binnen 6 weken na de schriftelijke mededeling kunnen de ouders bij het bevoegd gezag schriftelijk hun bezwaren kenbaar maken tegen de beslissing tot verwijdering.

- Het bevoegd gezag beslist binnen vier weken na ontvangst van de bezwaren, maar mag pas beslissen:
 - a. na overleg met de inspecteur, de leerplichtambtenaar en desgewenst met andere deskundigen
 - b. nadat de ouders kennis hebben kunnen nemen van de op de beslissing betrekking hebbende adviezen of rapporten
 - c. de ouders opnieuw zijn gehoord
- Voor leerlingen van (voormalig) cluster 1 of 2: het bevoegd gezag kan tot definitieve verwijdering overgaan indien aantoonbaar gedurende acht weken zonder succes is gezocht naar een school of school waarnaar kan worden verwezen. Daarna is de leerplichtambtenaar aan zet.

Ouders of meerderjarige leerlingen kunnen een geschil over de verwijdering van een leerling aanhangig maken bij de Tijdelijke geschillencommissie toelating en verwijdering. De inspectie stelt zich in deze gevallen dan ook terughoudend op. Signalen of een groot aantal procedures bij bijvoorbeeld de Tijdelijke geschillencommissie toelating en verwijdering kunnen voor de inspectie aanleiding zijn voor nader onderzoek.

10.9 Sponsoring

Binnen Visio Onderwijs is algemeen beleid opgesteld op het gebied van sponsoring. We gaan terughoudend om met sponsoring waarvoor een tegenprestatie wordt verwacht, maar zoeken gericht sponsoren. Af en toe ontvangt een onderwijslocatie gelden als bijdrage voor bijvoorbeeld de financiering van speeltoestellen.

10.10 Veiligheid

Melden van (bijna) incidenten

Door het melden en registreren van (bijna) incidenten krijgen we binnen het onderwijs informatie die kan bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit en het voorkomen van ongevallen. Deze regeling is bedoeld voor medewerkers en bezoekers. Zij dienen fouten, ongevallen of (bijna) ongevallen en risicovolle situaties te melden door gebruik te maken van digitaal meldingssysteem Triasweb. Alle meldingen worden vertrouwelijk behandeld door de schoolleider en indien relevant door de Commissie Leerlingenzorg. Zo nodig worden er maatregelen genomen om de gebeurtenis te voorkomen.

Het beleid bij ernstige incidenten als vechtpartijen, diefstal en pestgedrag is direct gericht op gedragsverandering bij betrokkenen. Er is dan altijd een benadering op maat vanuit ons kader/beleid rondom Sociale Veiligheid. Lees meer daarover in de alinea

hieronder. Er worden geen standaard afspraken gemaakt over hoe te handelen bij dergelijke incidenten. Voor iedereen moet duidelijk zijn dat er een grens is overschreden. Ernstige incidenten hebben altijd consequenties voor de betrokken leerlingen; de schoolleider bepaalt na samenspraak met de Commissie Leerlingenzorg en desbetreffende mentor óf en op welke wijze ouders geïnformeerd worden. Bij diefstal en zedenzaken doet de school altijd aangifte. In andere situaties wordt een afweging gemaakt of er aangifte wordt gedaan. We stimuleren ouders en leerlingen soms om ook aangifte te doen.

Sociale veiligheid (ter voorkoming van pesten, kindermishandeling en seksueel misbruik)

Doorlopend wordt met medewerkers veel aandacht besteed aan het signaleren van pesten, kindermishandeling en seksueel misbruik. Er zijn in de school gedragsregels opgesteld en in de lessen sociaal emotionele vorming wordt regelmatig aandacht besteed aan het voorkomen van pesten. Alle medewerkers weten bij een vermoeden van kindermishandeling of seksueel misbruik hoe te handelen. Leraren en gedragswetenschappers hebben hier verplicht een toets Meldcode voor afgelegd.

Binnen Visio Onderwijs is Sociaal Veiligheidsbeleid ontwikkeld. Dat is onder meer ter voorkoming van pesten. Het protocol voldoet aan de eisen van het Ministerie van OCW. Dat gaat om wetgeving rondom de zorgplicht voor sociale veiligheid op school. Iedere Visio-school voert sociaal veiligheidsbeleid, monitort dit jaarlijks middels een tevredenheidsonderzoek onder leerlingen, ouders en medewerkers én heeft een of enkele medewerkers aangewezen die het sociale veiligheidsbeleid op de school coördineren en aanspreekpunt zijn.

BHV (bedrijfshulpverlening)

Op school is een bedrijfshulpverleningsplan aanwezig. In dit plan wordt duidelijk beschreven hoe er gehandeld moet worden door de medewerkers van de school bij een calamiteit, zoals brand of een ernstig ongeval. Jaarlijks worden er een of meerdere ontruimingsoefeningen tijdens lestijd georganiseerd. Een deel van de medewerkers is getraind om in geval van calamiteiten het voortouw te nemen. Deze BHV-ers volgen jaarlijks een herhalingstraining om hun kennis en kunde op peil te houden.

EHBO

Op school is een aantal gediplomeerde EHBO-ers aanwezig. De EHBO-ers worden jaarlijks (bij)geschoold. Sommige scholen beschikken over een AED-apparaat.

Risico-inventarisatie

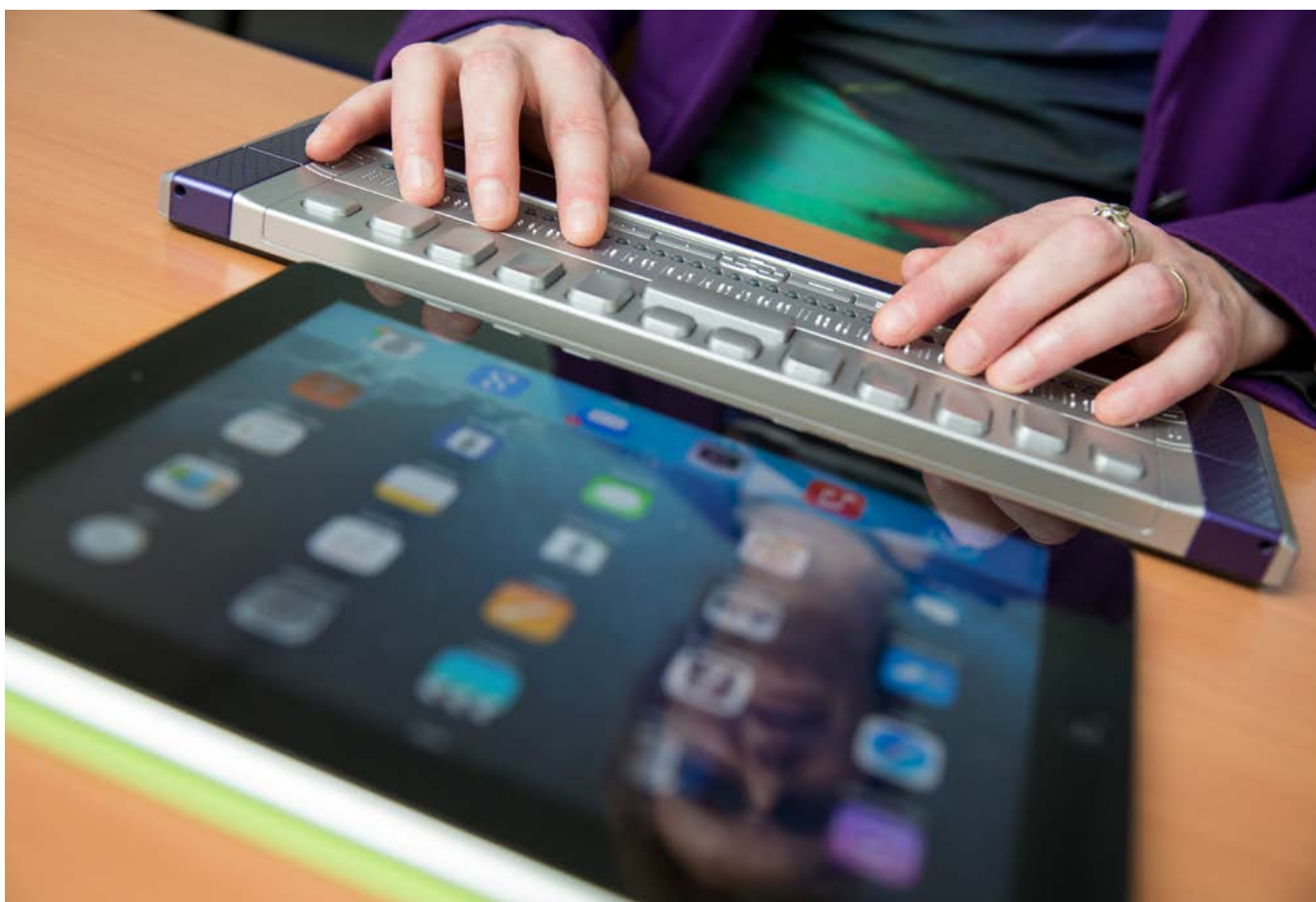
Periodiek wordt er een risico-inventarisatie gemaakt. Er wordt dan gewerkt aan een Plan van Aanpak om tekortkomingen op te heffen en er vindt controle plaats op deugdelijkheid van speeltoestellen en andere apparatuur.

10.11 Vrijstelling onderwijsactiviteiten

Leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn verplicht deel te nemen aan alle onderwijsactiviteiten

uit het onderwijsprogramma. Voor sommige onderwijsactiviteiten kunnen zowel de ouders als een meerderjarige, handelingsbekwame leerling vrijstelling vragen bij het bevoegd gezag. Voor de vrijgestelde activiteiten komen in dat geval vervangende onderwijsactiviteiten in de plaats die beter aansluiten bij de mogelijkheden en behoeften van de leerling.

Het bevoegd gezag bepaalt welke onderwijsactiviteiten dat zijn en onder welke voorwaarden een leerling vrijstelling kan krijgen. U moet er rekening mee houden dat we in principe geen zorg tijdens onderwijstijd aanbieden, tenzij deze voorwaardelijk is voor deelname aan het onderwijs.

11. Bijlagen

11.1 Afkortingen en begrippen

Aob:	Ambulante onderwijskundige begeleiding
CCE:	Centrum voor Consultatie en Expertise
CIZ:	Centrum Indicatiestelling Zorg
CSB:	Cliëntservicebureau
CvO:	Commissie van Onderzoek
CVI:	Cerebrale visuele inperking
CLZ:	Commissie Leerlingenzorg
GMR:	Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad
Mb:	Meervoudige beperking
Vvb:	Visuele en verstandelijke beperking
MR:	Medezeggenschapsraad
Opp:	Ontwikkelingsperspectief(plan)
OCW:	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Pro:	Praktijkonderwijs
So:	Speciaal onderwijs
Vso:	Voortgezet speciaal onderwijs

- **Cluster 1:**
alle scholen voor leerlingen met een visuele beperking
- **Didactische benadering:** de wijze van overdracht van kennis en vaardigheden
- **Expertise:**
specifieke deskundigheid
- **Fysieke herinrichting:**
de aanpassingen in de leeromgeving in en rondom de school
- **Groepsplan:**
organisatie van het onderwijs voor een groep leerlingen waarbij we planmatig werken aan de leer- en ontwikkelingsdoelen van de verschillende leerlingen en tegemoetkomen aan de verschillende onderwijsbehoeften van leerlingen in die groep
- **Leerlijn:**
aanwijzingen om met tussendoelen te komen tot een kerndoel
- **Leerlingvolgsysteem:**
systeem om de ontwikkeling van een leerling te volgen en die te kunnen vergelijken met de beginsituatie
- **Leerroute:**
pakket van kern- en tussendoelen behorende bij een bepaalde categorie leerlingen
- **Leren leren:**
visie binnen het onderwijs gericht op het ontwikkelen van zelfstandigheid en zelfredzaamheid; deze visie heeft drie pijlers: leerling-initiatief, de leerkracht als coach en een rijke leeromgeving
- **Motorische ontwikkeling:**
ontwikkeling van de grove bewegingen zoals lopen, rennen, springen en zwemmen en de fijne bewegingen (zoals knippen, schrijven en tekenen)
- **Onderwijs-zorgarrangement:**
totaal van onderwijs- en zorgdoelen die binnen de onderwijstijd gesteld worden
- **Onderwijs voorwaardelijke zorg:**
zorg die nodig is om onderwijs mogelijk te kunnen maken voor een leerling
- **Ontwikkelingsperspectief (OPP):**
verwachte uitstroombestemming of -niveau van een so-leerling aan het eind van het speciaal onderwijs of van een vso-leerling aan het eind van het voortgezet speciaal onderwijs
- **Ontwikkelingsperspectiefplan:**
individueel plan voor een leerling in het (v)so, waarin de met u als ouder overeengekomen, handelingsgerichte aanpak is beschreven die gericht is op het behalen van het vastgelegde ontwikkelingsperspectief
- **Oriëntatie en mobiliteit:**
bewustzijn van waar je je bevindt in de ruimte en je daarin kunnen verplaatsen
- **Orthopedagogische benadering:**
afstemmen van het handelen op leerlingen. Dit handelen is gericht op het creëren van een omgeving waarin de leerlingen tot onderwijs en ontwikkeling kunnen komen
- **Orthodidactische benadering:**
afstemmen en aanpassen van de manier van onderwijs geven aan leerlingen met sociale problemen, leer- of gedragsproblemen om de leerlingen tot leren en ontwikkeling te laten komen of daarin verder te stimuleren
- **Pedagogisch klimaat:**
creëren van een omgeving waarin opvoedkundig verantwoord gewerkt wordt
- **Pedagogische benadering:**
de opvoedkundige benadering van de leerling
- **Toelatingscriteria:**
criteria waaraan een leerling moet voldoen om te worden toegelaten
- **Uitstroombmogelijkheden:**
mogelijkheden ná school, zoals vervolgonderwijs, betaalde arbeid, gesubsidieerde arbeid of dagopvang
- **Verwijzers voorwerpen (of delen daarvan):**
plaatjes, foto's of tekens die verwijzen naar een handeling, een ruimte of een activiteit
- **Zelfredzaamheid:**
het zich zelfstandig kunnen redden bij alledaagse handelingen
- **Zintuiglijke ontwikkeling:**
ontwikkeling van de zintuigen, zoals visus, gehoor, tast, geur en smaak

11.2 Nuttige adressen

EduVIP

Informatie over onderwijs en begeleiding aan kinderen en jongeren met een visuele beperking.

www.eduvip.nl

Oogvereniging en Ooglijn

T 030 29 45 444

www.oogvereniging.nl

Stichting Oogfonds Nederland

T 030 29 66 999

www.oogfonds.nl

Worldwide Vision

Levert producten voor mensen met een visuele, auditieve en/of leesbeperking.

T 013 528 56 66

www.worldwidevision.nl

Iris Huys

Levert hulpmiddelen voor slechtziende en blinde mensen.

T 0182 52 58 89

www.irishuys.nl

Bibliotheekservice Aangepast Lezen/Passend Lezen

T 070 33 81 500

www.aangepast-lezen.nl

www.passendlezen.bibliotheek.nl

Dédicon

Maakt informatie leesbaar, zichtbaar, hoorbaar of voelbaar voor mensen met een visuele beperking.

T 0486 48 64 86

www.dedicon.nl

Uitgeverij Grote Letter Bibliotheek en XL

T 0570 64 37 47

www.groteletter.nl

OV-Begeleiderskaart (Argonaut Advies)

Aanvragen kaart: T 030 235 46 61

Meer informatie: T 088 229 80 80

www.ov-begeleiderskaart.nl

Onderwijsinspectie

www.onderwijsinspectie.nl

11.3 Toelatingscriteria

Kinderen met een visuele beperking die belemmerend zijn voor het onderwijsleerproces en de participatie in de onderwijsleeractiviteiten kunnen worden toegelaten tot onderwijs of ambulante onderwijskundige begelei-

ding van Visio. Na de aanmelding worden verschillende oogheelkundige onderzoeken verricht en gegevens verzameld. Vervolgens wordt er door de Commissie voor Onderzoek/ het Kind & Jeugd Multidisciplinair Overleg 1 besloten of iemand wordt toegelaten.

Schema ten behoeve van de indicatie

Enkelvoudige beperking

Oogheelkundig	In combinatie met Toelating	Toelating
gezichtsscherpte = < 0,3 en/of gezichtsveld = < 30° en/of hemianopsie en/of leesvisus = < 0,25		Ja, altijd (behoort tot de doelgroep).
gezichtsscherpte 0,3 - 0,5	<ul style="list-style-type: none"> - stoornissen in de lagere visuele functies (visueel sensorische functies en/of oculomotore functies). Voorbeelden zijn specifieke functiestoornissen, zoals contrast-gevoeligheid en licht(over)gevoeligheid; gezichtsveldbeperking anders dan een concentrische beperking < 30° - stoornissen in de hogere visuele functies (visueel perceptuele cognitieve functies en/of visuomotorische functies) ontbreken - (dan wel zeer beperkt aanwezig zijn) van compensatiemogelijkheden. 	<p>Uitsluitend bij het voldoen aan alle hieronder genoemde drie punten is toelating voor behandeling of begeleiding geïndiceerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de visuele beperking samenhangt met meetbare visuele stoornissen 2. de visuele beperking leidt tot participatie problemen 3. er geen alternatieve verklaring voor de participatieproblemen aanwijsbaar is.
gezichtsscherpte 0,3 - 0,5	<ul style="list-style-type: none"> - progressieve aandoening die de ontwikkeling van het kind of de jongere bedreigt. 	Toelating indien de verwachting bestaat dat zich participatieproblemen zullen voordoen.
gezichtsscherpte > 0,5	<ul style="list-style-type: none"> - stoornissen in de lagere en/of hogere visuele functies zoals beschreven bij gezichtsscherpte 0,3 - 0,5 - interdisciplinair afwegen of er op grond van visuele beperkingen in het dagelijks leven en/of cerebrale aandoeningen van het visueel systeem voldoende indicaties zijn voor toelating tot onderzoek. 	<p>Uitsluitend bij het voldoen aan alle hieronder genoemde drie punten is toelating voor behandeling of begeleiding geïndiceerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de visuele beperking samenhangt met meetbare visuele stoornissen 2. de visuele beperking leidt tot participatie problemen 3. er geen alternatieve verklaring voor de participatie problemen aanwijsbaar is.

Voor leerlingen met een gezichtsscherpte van 0,3 tot 0,5 kan toelating tot onderwijs of ambulante onderwijskundige begeleiding plaatsvinden als we op basis van onderzoek constateren dat de leerling overwegend is aangewezen op een orthopedagogische en/of een orthodidactische benadering.

Leerlingen met een meervoudige beperking

Leerlingen met een visuele én een verstandelijke beperking noemen we leerlingen met meervoudige beperkingen. Voor deze leerlingen gelden de toelatingscriteria op visueel gebied zoals hierboven beschreven.

Ernstige meervoudige beperkingen

Naast een visuele en verstandelijke beperking kan er sprake zijn van een motorische beperking, autisme, progressieve ziektebeelden, epilepsie, spraak-taal-

problematiek en/of slechthorendheid. Genoemde bijkomstige beperkingen zijn geen criteria voor toelating; de visuele beperkingen zijn immers leidend. Bij toelating is het echter wel belangrijk om zicht te krijgen op de ernst van de bijkomende beperking(en). Zo kunnen we de inzet van onderwijsvoorwaardelijke behandelingen en therapieën zo goed mogelijk integreren binnen het dagelijkse onderwijs aan de leerling. Als er sprake is van een kind met zeer ernstige gedragsproblemen of als duidelijk aantoonbaar is dat het kind geen ontwikkelingsmogelijkheden heeft kunnen we het niet toelaten.

Als er sprake is van een grote persoonlijke zorgbehoefte en/of extra ondersteunende begeleiding van een kind op het gebied van algemene dagelijkse levensverrichtingen kunnen we verzoeken extra zorgbegeleiding te faciliteren.

Visio Onderwijs

Visio Onderwijs is er voor kinderen van 4 tot 20 jaar met een visuele beperking, al dan niet in combinatie met een andere beperking. Visio Onderwijs biedt speciaal onderwijs (so), voortgezet speciaal onderwijs (vso) en onderwijs aan kinderen met een (ernstige) meervoudige beperking ((e)mb).

“Perspectief voor elk kind” is een belangrijk uitgangspunt van ons onderwijs. We willen als onderwijsorganisatie ieder kind, ongeacht de individuele beperkingen, een perspectief voor de toekomst bieden.

Ruim 80% van de kinderen met een visuele beperking gaat naar een gewone school met behulp van ambulante onderwijskundige begeleiding door Visio. Daarnaast heeft Visio onderwijslocaties in vijf gemeenten: Amsterdam (so, vso, (v)so-mb), Breda ((v)so-mb), Grave (so, vso, (v)so-mb), Haren (so, (v)so-mb) en Rotterdam (so, vso en (v)so-mb).

De kerndoelen zoals die binnen het reguliere onderwijs gelden zijn het uitgangspunt. Leerlingen vanaf 12 jaar kunnen praktijkonderwijs, vmbo of havo volgen in Amsterdam, Rotterdam en Grave.

Koninklijke Visio
expertisecentrum voor
slechtziende en blinde mensen

www.visio.org

Volg ons op:

